

189

Vilharjeve igre.

I.

Slav — lev

Detelja.

Izvirna šaloigra v 1 djanji.

Spisal in založil

Miroslav Vilhar.

O S O B E.

Tine Gaber.

Jože " {
Štefe " { njegova sinova.

Tone Klanec.

Metka " {
Ciljka " { njegovi hčerki.

Grgo Breza.

Godi se 1850. leta na Notranjskem, v Klančevi hiši. *pro fr. oddadu*

030005326

1. Govor.

(Prostorna soba; v sobi mize, stoli, omare.)

Metka

(sedi in šiva.) „Bodi vesela!“ so mi djali očka, „v šestih tednih bo poroka!“ Radovednejša od senice grem poslušat, kakó se pomenkvata moj očka in boter Gaber. Vrata niso bila do kraja zaprta, in takó sem čula na tanko vsako, vsako besedico. Boter Gaber pravijo: „Glej Tone! Ti imaš dva čvrsta fan-^{heta}tiča, jaz pa dve pripravi ^{gora}bekerki; ne bi to bila dva lepa para?“ Na to rečejo moj očka: „Dobro, Tine! Metko, ki je dve leti starejša od Ciljke, naj vzame Jože; Štefe pa, ki je dve leti mlajši od Jožeta, naj vzame Ciljko, in naj pristopi k meni! Ni prav tako?“ — „Prav, prav!“ rekó boter Gaber; po tem si udarita takó krepkó v roke, da

sem se skoraj prestrašila, in takó sta na vse zgodaj pogačo zmesila in na hitro spekla. — Oba Gabrova sina sta res pridna, mlada, delavna, ljubeznjiva; — jaz in Ciljka tudi nisve ne grdi, ne napačni; — vsak bi od srca rekel: „Starši so po pameti ravnali!“ Le vendar mi ne gré od rok šivanje, in solza za solzo mi časi kane na balo! Vsaka deklina bi od veselja prepevala pred poroko; tudi jaz se ne branim možitve: ali nekaj me tešči okoli srca, česar žalibog nikomur ne smem in tudi ne morem povedati! Ciljka tudi ni predobre volje, čeravno bo srečnejša od mene! Ona dóbi tacega, oh tacega možá, da ves svet nema boljšega! Tudi ona je od dneva do dneva tihejša, in skoraj otožna! Kaj to pomenja? Ali vé, da nisem jaz srečna? Ne mara me obžaluje? — Pa saj gre.

2. Govor.

Metka in Ciljka (ki deva ključe na mizo in k šivarii prisede).

Ciljka.

Ne verujem, da doživavi do poroke. Meni že ne gré od rok!

Metka.

Meni še menj.

Ciljka.

Ti sestra, prav ne veš, zakaj ne bi prepevaje šivala!

Metka.

Ti še stokrat mènj! Oh jaz sem pa bolna na telesu in na duši!

Ciljka.

Ha, ha! Ti, Metka, bolna? Bolna na telesu? Bolna na duši? Ti, ki se poročiš s tacim fantom, kakoršnega slovenska dežela več nema?

Metka.

Oh bolna, bolna; pa ne samo na duši, oh tudi na srcu!

Ciljka.

Menda zboga tega, ker ne bo že jutri poroke!

Metka.

Prosim te, sestrica, ne šali se zmenoj!

Ciljka.

Vem, da komaj čakaš, da prideš v Jožetovo hišo!

Metka.

Oh, da bi ti smela nekaj povedati!

Ciljka.

Jaz pa tebi!

Metka.

Bojim se, da bi se zamerila tebi in očetu!

Ciljka.

Jaz ravno takó!

Metka.

Ljuba Ciljka! Kadar premišljam, kako boš neizrekljivo srečna s Štefeto, kar solzé mi lijó po licih!

Ciljka.

In ko se meni vsako noč sanja,
da ti in tvoj Jože živita kakor dva
angelja v nebeškem raji, jočem, da mi
srcé skoraj več ne bije!

Metka.

Da imam še mater, tugo in žalost
bi jim noč in dan tožila!

Ciljka.

Tudi jaz bi jim odkrila, kaj me
neusmiljeno peče in žge!

Metka.

Le vendar ne umem, kaj bi tebe
takó peklo in žgalo?

Ciljka.

Jaz pa ne, kaj tebe takó žali?

Metka.

Tebe, s Štefetom?

Ciljka.

Tebe, z Jožetom?

Metka.

Meni se zdi najteže, najhuje, da moram pustiti očetovo hišo!

Ciljka.

Meni pa, da moram ostati v nji!

Metka.

Vso šivarijo bi razprala!

Ciljka.

Jaz pa svojo! — Boter Gaber gre dó. — Kje so moje rožice, bele in rudeče!

3. Govor.

Prejšnji, Gaber.

Gaber (odloži klobuk in palico).

Dobro srečo!

Metka in Ciljka.

Bog daj!

Gaber (Metki.)

Štefe te pozdravlja!

Metka (veselo).

Lepa hvala, boter!

Gaber (Ciljki).

Jože te pozdravlja!

Ciljka (veselo).

Lepa hvala!

Gaber (se udari po čeli).

Hentaj te, zmotil sem se! (Metki.)

Tebe pozdravlja Jože!

Metka (klaverno).

Hvala!

Gaber (Ciljki).

Tebe pa Štefe!

Ciljka (klaverno).

Hvala!

Gaber.

Tako je prav! Kmalo bi se bil zmotil, ti stara butica ti!

Metka (vstane).

S čim Vam postrežem? Z brinjevcem? S slivovcem?

G a b e r.

Daj mi kapljico slivovca! (Meta gre do omare, in prinese goštaro slivovca, vrček in kruha, pa natoči.) No deklici, v šestih tednih bosti pa še veselejši! Kaj ne? (obe prikimati.) Ne, da bi se na glas smejali, ampak le kimati?

M e t k a.

Boter, saj znate, da poštenim deklicam ne pristuje drugače.

C i l j k a.

Pravemu veselju je še dovolj časa!

G a b e r.

No, no! Kar še ni, pa bo! (Pije in prigrizne.) Mislim, da se je ta ponesla, meni in vajinemu očetu! Jaz dva sinova, on dve hčerki; vse mlado, čvrsto in pošteno! Jaz mu dam sina, on meni hčer, in tako bova vsak svoj par imela in ljubila, kakor dva stara goloba! Komaj že pričakujem dneva!

Metka.

To ne mara še prehitro pride!

Ciljka.

Boter, Vam se bolj mudi, kakor
nama!

Gaber.

No no! Kar še ni, pa bo! Le pod-
vizajti se, da ne bosti še po poroki
bale dokončavali! Ure tekó!

Metka.

Marsikaj rekó!

Gaber.

Do zdaj le vse dobro!

Ciljka.

Najbolje Vam, boter, ker dosežete
svojo željo!

Gaber.

Ve ne mara ne? Pa prav imati.
Sramežljivost je čednost, zlatá vredna!
Tem bolj Vaju čislam! Rad bi pa ven-
dar le videl Vajini srci, kakó veselja
igrati.

Metka.

Boter moj ljubi, moje nemirno giblje.

Ciljka.

Moje pa nekaj ščiplje.

Gaber.

No, no! Kar še ni, pa bo!

Metka in Ciljka.

Moj Bog!

Gaber.

Škoda, da ni tukaj Jožeta in Štefana! Ta bi Vaju bolje zdramila kakor jaz!

Metka.

Kam je šel Štefe?

Ciljka.

Kam pa Jože?

Gaber.

Zopet na robe vprašati!

Metka (tiheje).

Kam je šel Jože?

Gaber.

Poslal sem ga v gozd. Denes nam hoje odkazujejo.

Ciljka (tiheje).

Kam pa Štefan?

Gaber.

Ta se je pa v mlin peljal. Mislim da bosta vsak hip tukaj! Še popoldne prideta semkaj oba!

Metka in Ciljka.

Prav je!

Gaber.

Saj menda bodo tudi oče zdaj in zdaj tukaj, če so le zjutraj ob zori vstali, in precej napregli!

Metka.

Do poldneva bodo gotovo domá!

Ciljka.

Gotóvo! — Sosed Gregor gredó; to mi je všeč! Bodo ktero povedali, da se bovi razvedrili!

4. Govor.

Prejšnji, Breza.

Breza

(odloži cilinder.) Bon jour à tous les autres!

Metka, Ciljka in Gaber.

Dobro jutro! (Metka prinese še en vrček in natoči.)

Breza.

Pridni, pridni! To je že stara šega, da deklice rade delajo, posebno . . .

Gaber.

Kader se poroka bliža!

Breza.

Poroka? — Gospodični, pa vendar ne brez mene? — To bi me žalilo!

Gaber.

Sosed, brez Vas nikdar ne!

Breza.

Hvala lepa! Zakaj pa ptičici moji tako molčiti?

Metka.

Ker se bojivi, da bi se zbodli!

Breza.

Zarad tega bo vendar le didel-
dumdaj v hiši! Zdaj pa boter Anton,
povejte mi, kdo se oženi in ktera se
omoži?

Gaber

(kaže.) Ta se omoži in ta, in moj
Jože in moj Štefan.

Breza.

Štiri ženske!

Gaber.

Grgo! Vi komarje lovite!

Breza.

Boter, vsaj mi povejte, da raz-
umem!

Gaber.

No! Moj Jože vzame Klančevo
Metko, in mojega Štefana vzame Klan-
čeva Ciljka; veste zdaj?

Breza.

Umem! Très-bien! Dragi moji ptički, le to mi povejti, ali ve vzameti, al bosti ve vzeti?

Gaber.

Vsacega nekaj! Ciljka vzame, Metka bo vzeta!

Ciljka.

Ni res boter! Jaz bom tudi vzeta!

Breza.

Ahá! Je taka? — Pa hudó Vama vendar ne bo, kaj ne?

Metka in Ciljka.

Ne vém!

Breza.

Kaj, da ni še Vašega očeta?

Metka.

Mislim, da niso daleč!

Ciljka.

Predno dobra ura preteče, bodo domá.

G a b e r.

Še prej! Poznam jih, da dadé ko-
nju ovsa, še več, ko ga želi! (pokaže,
kakor da bi z bičem švigal.)

B r e z a.

Ne mara denes tem več, ker de-
nes so menda jezni!

Metka in Ciljka.

Zakaj neki?

B r e z a.

Vama dvema ne morem ovaditi,
le botru Antonu hočem povedati.

M e t k a.

Ciljka pojvi! Saj imavi opravila
na vrtu in v kuhinji!

C i l j k a.

Pojvi! (Metka in Ciljka odstopiti.)

5. Govor.

Gaber in Breza.

Gaber.

Kaj mi boste tedaj povedali?

Breza.

Stavo sva dobila!

Gaber.

Z botrom Klancem?

Breza.

Ž njim!

Gaber.

Saj sem vedel!

Breza.

Pa ne samó to; tudi mislim, da opusti prihodnjič vse svoje babarije!

Gaber.

No, no! Kar še ni, pa bo!

Breza.

Takó je naletel, da ga mora sram biti! Pa še taka škoda!

65 D
32,50

G a b e r.

Povejte, kaj je? in kakó ste vse to zvedeli?

B r e z a

(seže v žep.) Tu-le je le, črno na belem. Kakor sva se bila zmenila, sem predvčerajnjem pisal prijatelju Urbasu v Ljubljano, in ta mi je denes odgovoril, pa naj berem kaj? da zveste vse na tanko. Piše mi: (bere) Ljubi prijatelj! Kakor ste želeli, poiščem botra Klanca in ga najdem včeraj na vse zgodaj pri Mokarji. Zjutraj sva skupaj zajterkovala, okoli hodila po mestu, nakupovala, pri Mokarji dobro kosila in po kosili ga spremim v kavano k Lanzlu, v špitalske ulice. Komaj tje prideva, začne boter biljar igrati, pa nima ne duha ne sluha od té igre. Nek postopač se mu ponudi v igro in koj igrata, od konca le po goldinarji, po tem po 2, po 3, po 5 in na zadnje po 10 goldinarjev. Če sem bolj prijatelja prosil

in silil, da bi jenjal, bolj se je razjezil. Med igro je večkrat potegnil neko škatljico iz žepa, odpiral jo, zdihaval in zapiral. Kaj je v nji, ni hotel povedati. Konec vse igre je bil, da ni boter nič menj ko 300 gld. izgubil. Na to reče: „Têle sem zgubil, krave pa ne!“ Po ulici proti mokaerju je marsikterikrat takó zaklel, da se je zemlja stresla, in menda vso noč ni očesa zatisnil. Jaz pa sem hitro to pismo pisal, da ga dobiš, predno on domú pride, ker on, kakor se zdani, bode proti domu rezal. Druzega novega ti nimam nič povedati. Srečno! Pozdravlja te tvoj prijatelj

Gašper Urbas.

G a b e r.

Ha, ha, ha, ha, ha!

B r e z a.

To je kopriva, kaj ne?

G a b e r.

Presneto bo kihal in pihal po poti!

Breza.

Kdo more za to? Česar je iskal, to je našel!

Gaber.

Saj sva ga zmerom svarila, pa vse naše besede so bile bob ob steno! Zdaj pa ima!

Breza.

Oh to mu je zdravo!

Gaber.

In kakó! Saj je taka baba, da ni-
ma para od tod do kitajskega!

Breza.

Jaz sem se že bal v resnici, da bo izgubil pamet!

Gaber.

Jaz sem se pa bal, da bo svojo hišo takó podkopal, da se bo en dan kar nanj posula. Vse noči je po vseh hramih kopal, pa zakaj? ker so njegove hentane čudodelne šibice tako pod zemljo in pod zidovje kazale in

vlekle, in zato je mislil, da je tamkaj denar skrit!

Breza.

Kaj pa je ón teden na starem gradu počel? Šest noči je po 12 delavcev najel, s tistimi šibami sem ter tje švigal in migal, vso razvalino na novo prekopal in prevrgel, in na zadnje ni nič našel! O ti presneta butica! Pa zdaj mislim, da bo jenjal!

Gaber.

Kar še ni, pa bo! Kako pa more tudi tak možak, kakor je on, takó neusmiljeno sestiti na limanice?

Breza.

Tega vsega je kriva brezumna babja vera! On si je v glavo vtepel, da pod našo zemljo je polno francozkih cekinov in da on mora najti zaklad. Zdaj ga ima, ha, ha!

Gaber.

Najlepša je pa zarad škatljice. Nek

zvit, prebrisan gospod ga je bil poklical na svoj vrt, in mu pošeptal, da ima on tak talisman, s katerim vse igre na biljarji dobí. Boter Klanec ostrmi in prosi, naj mu ga prodá. Gospod reče: „Vi morate talisman izkusiti, in če Vam ustreže, daste zanj 20 srebrnih tolarjev.“ Dobro! reče boter, vzame škatljico, v kateri ni bilo družega, ko zelena detelja s štirimi peresi, gre hitro v tukajšnjo kavano, in začne igrati biljar. Vsi gospodje v kavani so bili že zmenjeni, da bodo nalašč slabo igrali, in res je od vsacega vse igre dobil. Teče domú, plača 20 tolarjev zvitemu gospodu, nama pa pové, kaj je kupil, in kaj bo z deteljo počél. Midva sva ga pošteno svarila, da je to živa sleparija, on pa, da ní, in da ní!! Še z nama je stavil vedro najboljšega Ipavca, da bo v Ljubljani vse igravce oskubel in polno mošnjo domú prinesel! Zdaj pa naj šteje!

Breza.

Zguba ni ravno majhna! 20 tolarjev ónemu, nama vedro vina, v Ljubljani 300 gld., pot tje in nazaj, — od 400 gld. ne bo vinarja ostalo!

Gaber.

Pa sramota? — Bog vé, da bi rajši izgubil dva para volov, kakor da bi se bila meni taka zgodila! Oh, naj le domú pride!

Breza.

To je prava prilika, da mu vse te babarije izbijemo! Bonjour, boter Klanec! Ta se je Vam možko ponesla!

Gaber.

Da bi le za naprej jenjal! Nadjam se, da to ga bo vsega pobilo!

Breza.

Če zdaj pameti ne dóbi, mu ni več pomagati! Bog vé, ali družina njegova kaj o tem vé?

G a b e r.

Obé hčerki vesti, ker jima je sam povedal; pa tudi oni sti mu branili, ali vse zastonj!

B r e z a.

Pa zakaj nisti deklici denes take židane volje, kakor po navadi?

G a b e r.

Menda zarad očetove babarije! Težko če ne! (gleda skoz vrata.) Aha, zdaj gresta moja sinova!

6. Govor.

Prejšnja, Jože, Štefan.

(Jože in Štefan klobuke odložita.)

J o ž e.

Tukaj sva! — Dober dan, gospod Gregor!

Š t e f a n.

Dober dan!

Breza.

Bon jour!

Gaber.

Jože, si dobro opravil?

Jože.

Prav slabo!

Gaber.

Vam niso ne mara odkazali toliko
hoj, kolikor prejšnje dneve?

Jože.

Še polovice ne.

Gaber.

Kako je to?

Breza.

Prijatelj, druga sapa piha!

Jože.

Gotóvo! Nam se godí huda krivi-
ca! Lani, o tem času, smo dobili po
20, po 30 lepih, močnih hoj; pred ne-
kimi leti smo dobivali, ali lepše re-
čeno, smo posekali in na dom in na

žago peljali, kolikor smo hoteli in utegnili; dence pa mi je udaril logár 10 hojic, in še le komaj in komaj po velikih prošnjah.

B r e z a.

Da bi mene prosili, ne enega kosca ne bi Vam udaril! Prošnja je kaj družega, pravica kaj družega! Pod francozi je bilo vse drugače! Pa zaradi mene delajte, kakor hočete! Če se ne potegnete za svoje pravice, Vam bo gozd po vodi splaval. Prekasno se boste spomnili mojih besed! Eh! pod francozi — bon jour!

J o ž e.

Za božjo voljo, kaj pa hočemo? Saj vidimo dan za dnevom, da tisti možjé, ki se krepko brane in za gozd potezajo, naj menj dobódo. Drugi rekó: Pomagajmo še mi, da bo gozd prej pri kraji! Sekati ne smemo, siliti se ne dadé, tedaj moramo za zdaj s tem

biti dovoljni, kar nam sami radi, prav za prav, neradi dadé! Pomagájte si!

G a b e r.

Takó ne ostane, in če se postavijo na glavo! Dolgo nas ne bodo stiskali; nekaj časa teče pes, nekaj časa zajec! Res je, kakor pravijo Gregor, da je potegnil ves nov vihar, pa pravica ni jermen, da bi se sukala in vila na vse strani! Kar še ni, pa bo!

Š t e f a n.

Eh, oče! Jaz se pa bojím, da bo ne mara še hujša pela, dokler se ne preobrne vihar, ker med kmeti ni prave zložnosti! Pa tudi so imévali dozdaj logarji usta po čez, zdaj pa jih tajé, in gluhi so, kakor črvivi lešnjaki!

B r e z a.

Naj pride druga letina, pa bodo zopet druge vere!

G a b e r.

Kaj pa ti, Štefan! Si ti kaj bolje opravil?

Štefan.

Še precej dobro! Žaganic je pet
lepih kôp, suhih, da jih lehko denes
naložimo. Kupil sem nad 50 krlov; za
teden imamo dovolj žagati na večih
žagah. — Moka bo še le jutri zmleta,
tedaj pojdem jutri po-njo! Vode pa že
pomanjkuje; komaj da teče žaga in dva
kamena. Ljudje pa nimajo zrna več!
Samo turšico meljemo, in še to mora-
mo upavati. Ubogi ljudjé!

Breza.

Pod francozi je bilo vse drugače!

Gaber.

Prijatelj, ne zamerite, tudi pod
francozi niso jedli, kateri niso imeli kaj!

Breza.

Bon jour! Ta je Vaša!

7. G o v o r.

Prejšnji, Metka, Ciljka.

Metka.

Štefan!

Ciljka.

Jože!

Štefan.

Meta!

Jože.

Ciljka! (se pozdravljajo ob enem, in v tem redu si desnice podajajo.)

Gaber.

Vse na robe! Kaj hočete zakrivati? Svak svakinji rokó podati? To ne gré! Otroci, na robe! (prvi štirje si namestu desnic podajajo levice.) Takó pa še menj! Ti Štefe, podaj roko Ciljki! Ti Jože pa Metki! (si podajo levice.) Desnice, desnice! (nekam klaverno ubogajo.) Takó je prav!

Breza.

Très-bien! Takó boste torej stali

čez nekaj tednov pred oltarjem? Lepa pametna ména! Bog Vam daj srečo!

G a b e r.

Kaj déš, Jože! Nimam jaz dobre-
ga okusa? Ni Metka kakor nalašč
zate?

J o ž e.

Ljubi moj oče! Nikdar ne bom
djal, de niste volili prav po pameti!
Metka je izvrstna, ljubeznjiva deklica,
ali moje srcé vé še za boljšo!

G a b e r.

Ne da bi jaz vedel! Ti le dražiš
svojo nevesto! Vem, da komaj čakaš
poroke! Kar še ni, pa bo! — Kaj pa
ti Štefe? Ti je Ciljka všeč?

Š t e f e.

Komu ne bi bila všeč v našem
trgu? Lepa je, pridna je, gospodinja
je, da malo tacihi, pa moje srce vendar
že davno za drugo bije!

Gaber.

Še ti mi burke uganjaj! Jaz Vama pa na zobe povém, da me ne bosta za nos vodila! Nisem ne mara dobro pazil na to, s katero se kateri Vaju najrajši pomenkva in šali? — Povej mi Metka! Maraš ti za Jožeta, ali ne maraš? Prav od srca mi povej!

Metka.

Kaj bom tajila? Da zanj maram, da ga čislam, da ga štejem za vrlega mladenča, od vse duše pred vsem svetom lahko potrdim; ali moje srce gori za družega, in mu zvesto ostane do grôba!

Gaber.

Primaruha, slabo kaže! — Kaj pa ti Ciljka s Štefetom?

Ciljka.

Tudi jaz znam, da je Štefe pravi dečko, da je krasne postave, delaven in zvéden! Vreden je iskrene udanosti,

pa jaz že davno družega ljubim, tedaj ne zamérite, da se držim prve ljubezni!

Gaber.

To je preveč! Eden družega ne mara! Mi starši pa tako za Vas skrbi-
mo, da bi Vas osrečili. Lepo premo-
ženje imamo; ničesa ne bi Vam manj-
kalo; živeli bi ko ptice v zraku, —
brez truda, brez skrbi; — zdaj pa Vam
srca brane. Brez ljubezni nečem, da bi
se poročali! Bodi Bog gospodar, jaz
ne vem kaj bi! Pa tudi boter Klanec
bodo pisano gledali, ko zvedó, kako
se najini sladki nameni topé, enako
oblakom po dežji!

Breza.

Prijatelj! V moji glavi se pa daní,
— (gleda skoz okno) — pa ravno vidim,
da so zavíli oče Klanec na borjáč.

Metka in Ciljka.

Je že res! (odtečeti, Jože in Štefe pa
gresta za njima.)

8. Govor.

Gaber, Breza.

Gaber.

Predragi moj Grgo! Jaz bi kar iz kože skočil! Jože ne mara Metke, Metka ne Jožeta, Štefe ne Ciljke, Ciljka ne Štefeta! Za božji dan, — kdo bi si bil kaj tacega mislil? Vsak hip so skup čepéli, pred hišo, na vrtu, v šoli, pred oknom! Čez cesto so si migali, venčke pošiljali, zdihováli, dopisováli; — moram reči, da sem imel pravo veselje nad njimi, ker so mi delali takó po moji volji. Tudi boter Klanec mi je večkrat djal, da ravnajo, kakor da bi jim bil on ukazal! Zdaj pa taka sprememba! Jaz Vam povém, da kar iz kože bi skočil! Vi, prijatelj, ste poprej djali, da se Vam v glavi dani, povejte mi, ne mara je Vam znano, kam meri tega in ónega srcé? Ali je gola sramežljivost, da neté pred

Vami odkriti, da se ljubijo? Povejte mi!

Breza.

Parbleu! To je meni težavno! Vi prijatelj veste, da imam nos à la Fouché, da sem prebrisane glavice! Dovolite, da jih še enkrat skupaj vidim, poslušam in nekaj vprašam, — pa bomo kmalo na pravem poti! Moja stara navada je, da rajši molčim, predno govorim, kar ni še jasno ko solnce! — Oče Klanec že gredó, — v veži so že! Pustite, da jih v klešče primem zaradi detelje!

Gaber.

Dobro!

9. Govor.

Prejšnja, Klanec.

Klanec

(bič v roki, govori na pragi v vežo.) Le nesite vse v prvi nadstrop v mojo izbo, pa pazite otroci, da kaj ne raztresete

ali pobijete! (pozdravlja.) Oho, prijatelja, da sta mi zdrava! (odloži plašč in klobuk, bič pa v kot.)

Gaber.

Srečne oči, ki Vas vidijo!

Breza.

Ste dobro popotovali? (mu podasta roki.)

Klanec.

Hvala bogu, prav dobro! Predvčerajnjem dospém v Ljubljano še pred mrakom, sprežem pri Matevži, in grem na rake na ljubeznjivi Žabjak k faselbirtu. Včeraj jutro sem pa lazil in gazil po mestu, da me še zdaj kopita bolé. Kaj mislite, — toliko robe dekletom in za vso hišo nakupiti in znositi, to ni, kar bodi.

Breza.

Kaj niste mogli človeka najeti, ali kacega prijatelja prositi, da bi bil z Vami hodil in Vam pomagal?

Klanec.

Saj nisem baron! Kaj takega lahko še sam storim! — Potem grem na kosilo h Mocarju, ker Matevžka ni bilo doma; tam sem dobro pil in jedel in počasi odrinil!

Breza.

Kaj ne, prav počasi?

Klanec.

Saj veste, da se nikdar ne prehitim, in da vsako delo prej na tanko preudarim.

Breza.

Kakor v hrami in na starem gradu!

Klanec.

Molčite že enkrat o tem! — Še včeraj bi bil do doma prišel, pa mi po poti šina poči.

Breza.

Menda ste pri Mocarji predolgo kopunčka obirali.

Klanec.

Ne! — Šina na desnem kolesu mi počí, kovača ni pri roki bilo, tedaj sem prenočil pri Feljaku na Vrhniku, in zdaj sem hvala Bogu domá!

Gaber.

Kar me prav veseli!

Klanec.

Hvala, boter!

Breza.

Niste nobenega prijatelja videli?

Klanec.

Nisem imel časa, da bi bil ktere-ga iskal!

Breza.

Ne mara je pa Vas kateri iskal?

Klanec.

Tega pa ne vem!

Breza.

Pri Feljaku ste spali, kaj ne? Dobro streže ljudém?

Klanec.

Še precèj!

Breza.

Vam se ni nič sanjalo o tisti delji?

Klanec.

Sem jo že zabil!

Breza.

Kaj pa pravi naša stava?

Klanec.

Rajši se podam, kakor da bi kaj tacega izkušal!

Breza.

Pa ni škoda tistih lepih tolarčkov?

Klanec.

Kar je, to je! Pa nikdar več ne! To je bila zadnja moja neumnost! Vam prisegam!

Breza.

Torej Vam je žal?

Klanec.

Pa kakó! Oh ti butica!

Breza.

Mene in prijatelja Gabra pa grozno veseli, da ste enkrat oči odprli in bedakarijo spoznali!

Klanec.

Tudi jaz sem tega vesel! Pa kaj me je spreobrnilo? To je res čudno! Sam angeljec varuh me je čuval in me rešil! Poslušajta prijatelja! Predvčerajšnjem, nazaj gredé od faselbirta, pridem do prve kavane na starem trgu, in deteljica v škatlji me vleče vanjo. Pa dobro, da ni bilo žive duše v nji, in da grem na ravnost spat. Sanja se mi, da pridem v neko kavano, da v pričo svojega angelja varuha, ki je časnike prebiral, biljár igram z nekim neznanim človekom, da izgubim celih 300 gld., in da mi angelj s prstom popreti, da to ne velja! — Zbudim se,

potím se in rečem: „Zdaj pa ne grem več v nobeno kavano in detelja je živa sleparija!“ Vidita prijatelja, takó me Bog varuje! Za trdno sem sklenil, nikdar nikdar več ne pogledati ne šibic, ne škatljice, — kakor mi Bog pomagaj!

Gaber.

Dobro boter! Več me to veseli, kakor da bi mi celo našo dolino v dar dali!

Breza.

Mes compliments! Tudi mene! Pa, sosed moj, povejte mi: ni res bilo nobenega človeka v prvi kavani, kamor Vas je deteljica vlekla?

Klanec.

Čisto nobenega!

Breza.

Temu se čudim!

Klanec.

Ni prav nič treba čuditi se! To je bilo precej po deveti uri! Če kolikaj

Ljubljano poznate, Grgo, Vam je znano, da ljubljanska gospoda, pa tudi rokodelci, med osmo in enajsto, in nekteri še dalje, po pivnicah in gostilnicah tičé, pa tam burke uganjajo, gospé in žene pa domá ene kavo, druge pa kofé srebljejo in čenčajo po svoje!

Breza.

Bien! Pa ne veste, kakó se je reklo tistemu angelju varuhu v kavani?

Klanec.

Kaj se šalite?

Breza.

Bog ne daj! Je bil Gabrijel al Mihael?

Klanec.

Nobeden teh dveh!

Breza.

Kerubin al Serafin?

Klanec.

Tudi ne!

Breza.

Ne mara boter Urbas?

Klanec

(ostrmi.) Kaj? Urbas? Moj Bog!
Kdo Vam je rekel?

Breza

(mu da pismo.) Berite!

Klanec.

(bere.) Res je! — Prijatelja,
odpustita mi!

Gaber

(ga objame.) Od vsega srcá!

Breza

(mu podá rokó.) Pa le, da nikdar več,
kakor ste že sami od sebe obljubili,
da nikdar nikdar več kaj takega ne
storite!

Klanec

(roko proti nebu.) Prisegam za Boga,
da nikdar več ne! Le tega Vaju pro-
sim, da živi duši nič ne povesta o
tem!

Gaber.

Najmènj pa našim otrokom! Že veljá! Tukaj je roka! (mu da roko.)

Breza.

Tukaj je moja! (mu da roko.)

Klanec.

Hvala lepa, prijatelja! Deset let bom dalje in srečneje živel! Zdaj pa le otroke skupej! Denes je najlepši dan mojega življenja, tedaj boter, zavezájva, kar sva med seboj sklenila! Je prav?

Gaber.

Zavezájva, če bo šlo!

Klanec

(gre do vrat in kliče.) Jože! Štefan! Metka! Ciljka! (se vrne.) Denes mora biti deveto nebó v hiši!

10. Govor.

Prejšnji, Jože, Štefan, Meta. Ciljka, (zadnji štirje priskakljajo, Jože s Ciljko, Štefan z Metko, in se stavijo pred očeta.)

Metka.

Vsa izba je polna robe!

Klanec.

Vse za vas! Čujte me, ljubi naši otroci! V imenu botra Gabra in tudi v svojem naj Vam zdaj razodenem kratko in gladko najin namen! Mi dva, skrbna očeta, sva se zmenila, vas vse štiri poročiti, da najino blago ne pride v druge, ne mara nevredne in nehvaležne roke. Ste tega dovoljni ali ne?

Jože, Štefan, Metka, Ciljka.

Jaz sem!

Klanec.

Ker veva, da se med seboj ljubite, sva sklenila, naj Jože Metko, Štefan pa Ciljko vzame! Ste dovoljni ali ne?

Jože, Štefan, Metka, Ciljka.

Jaz ne!

Klanec.

Kaj?

Gaber

(tiho Brezi.) Ste videli?

Breza

(tiho Gabri.) Sem, sem!

Klanec.

Niste torej dovoljni vzeti se?

Jože, Metka, Štefe, Ciljka.
Smo!

Klanec.

Kaj se tedaj branite?

Jože, Metka, Štefe, Ciljka.
Jaz se ne branim!

Klanec.

Denes pet tednov bo poroka!

Jože, Metka, Štefe, Ciljka.
Dobro!

Klanec.

Gostovanje bo v moji hiši.

Jože, Metka, Štefe, Ciljka.
Dobro!

Klanec.

Po večerji pojde vsak na svoj dom!

Jože, Metka, Štefe, Ciljka.

Dobro!

Klanec.

Ti Meta pojdeš h Gabrovim, ti
Štefe pristopiš k meni!

Metka.

Jaz ne!

Štefe.

Jaz tudi ne!

Klanec.

Kaj Vam je za božji čas! Zdaj
Vam je vseč, zdaj ne!

Gaber.

Boter! iz vsega tega, kakor vidim,
ne bo nič! Eden družega ne marajo!

Jože, Metka, Štefe, Ciljka.

Pač!

Gaber.

To je cela norišnica!

Jože, Metka, Štefe, Ciljka.

Pa ni!

Gaber.

Ali se vendar hočete vzeti?

Jože, Metka, Štefe, Ciljka.

To se vé!

Gaber.

To mi ne gré v glavo!

Klanec.

Meni še menj!

Breza

(stopi med Gabra in Klanca.) Dovolita mi, prijatelja, da zdaj jaz nekaj vprašam, ker se meni že več, kakor samó dani!

Gaber, Klanec.

Prosim, vprašajte!

Breza.

Mes enfants! Vi štirje ste tedaj ene misli, da se hočete vzeti?

Jože, Metka, Štefe, Ciljka.

Smo!

Breza.

Ste pripravljeni, svoje starše razveseliti?

Jože, Metka, Štefe, Ciljka.

Smo!

Breza.

Ste dovoljni, da za Vas in za starše to reč na pravi pot krenem?

Jože, Metka, Štefe, Ciljka.

Smo!

Breza.

Tedaj prosim, naj gre Ciljka k Jožetu, Metka pa k Štefetu.

Jože, Metka, Štefe, Ciljka.

Tega smo dovoljni in prosimo!

Gaber

(zdihne.) Moj Bog! pa tega nisem čutil?

Klanec.

Ljubka moja! Če je Vama všeč, meni tudi!

Gaber.

Tudi meni! — Kaj niste mogli meni že zjutraj tega odkritosrčno povedati?

Metka.

Nisvi še ena za drugo vedeli! Še le po tem svi se na vrtu pomenili, in ravno prej s ženinoma.

Klanec.

Bogu hvala bodi! (Vzame nekaj iz omare in žepa.) Da bo konec še lepši, tukaj prijatelja, vzemita od mene spomin današnje sreče! Vi boter Gaber, gabrove šibice! (mu jih dá.) Vi prijatelj Breza, brezovo škatljico! (mu jo da.)

(Gaber in Klanec se objameta, Jože Ciljko, Štefe pa Metko.)

Breza.

Très, très - bien! Bon jour!

(Zagrinjalo pade.)

Vilharjeve igre.

II.

LIBRARY

II

Ž u p a n.

Izvirna šaloigra v 2 delih.

Spisal in založil

Miroslav Vilhar.

O S O B E.

Jaka Dolinar, župan.

Miha, {
Anička, { njegova otroka.

Janez Anžč, {
Tomaž Vrh, { soseda.

Godí se pri županu v Šiški 1866. leta.

I. D e l.

(Soba pri županu. Dvoja vrata, velika omara, miza in stoli; proti levi okno.)

1. Govor.

D o l i n a r

(piše, potem prebere.) . . . *Wird dem hohen Amte mit aller Verbittung gnädigst intimirt, dass das Edict vom 18. Juni 1866 Nr. 3456 öffentlich affengirt worden ist, durch mich*

*Jakob Dolliner,
Purgermeister.*

Dobro je! — Takó se piše! — Kaj se nek naši mladi rogovileži anštrengajo, da bi novo špraho ajnfirali! Bogá zahvalim, da sem se navadil tako fajn nemško brati in pisati! Zdaj sem mož, da malo tacih! Pojte rakom žviž-

gat ve prenapete, prazne butice, ki hočete, da bomo vsi v vaše rogove plozali! Pa tudi naj se denes en purgermojster unterfônga, kaj kranjskega pisati, jutri mu že reče gospôda: marš bek! Krucitirken! Oh, kako gladko teče nemška beseda! Pa zdaj bi se jaz učil kranjsko pisati, zdaj, ko imam že sina in hčerkó za ženitev? (Tomaž nastopi).

2. Govor.

Dolinar in Tomaž.

Dolinar.

No Tomaž, ste že denes prišel?

Tomaž.

Ravno zdaj. Oče župan . . .

Dolinar.

Recite mi: Herr purgermojster!

Tomaž.

Lepó Vas prosim, ste mi napravili obé spričali?

D o l i n a r.

Cajgnusa?

T o m a ž.

Kakova cajgnusa? Mi pravimo po našem spričali, cajgnusov ne poznamo; pa oče, da bosti v domačem jeziku pisani!

D o l i n a r.

Ne bodi mi še ti tako frfluh-tarsko bikast in neumen! — Tomaž! Kaj bo ne mara paver bral tvoje cajgnuse?

T o m a ž.

Kdo pa? Mi bo li gospôda kaj dala v bóga imé?

D o l i n a r.

Krucitirken! — Tomaž, jaz ti cajgnuse pišem, kakor vem, da mus zajn! Kar mora bit', to mora bit'! Boš videl, da bo prav! (piše.)

T o m a ž.

Vendar se mi že ves svet narobe

zdi! Jaz ubog Kranjec moram nemški prositi, da mi kdo kaj dá! Primaruha, to mi ne gré v nobeno mavho! — Pa za zdaj naj bo; samó, da kaj dobim, bodi že po slovenski ali po kranjski, ker sem žalibog v nesreči in hudi stiski! — Oče nekam dolgo pišejo, to bo že kaj posebnega! Bog jim povrni, da se za-me revčka tako trudijo!

D o l i n a r.

Tomaž! Za katero boleznijo je že Vaš sinček umrl?

T o m a ž.

Za rebadom.

D o l i n a r.

Že prav! — Še dve besedi, pa sem glajh firtek!

T o m a ž.

Očka, le izvrstno pišite, saj vemo, da znate posebno dobro!

D o l i n a r.

Veš da! (vstane in bere.)

Zeugniss.

*Der Untenverfertigte bestättiget hie-
mit, dass dem Kaischler Tomas Verch in
Schischka, sein einziges männliches Kind,
Andreas, am 14. September 1866, an der
Roboth gestorben worden ist, durch mich
Jakob Dolliner,
Purgermeister.*

To je prvi cajgnus; to je pa drugi:

Zeugniss.

*Der Untenverfertigte bestättiget hie-
mit, dass der Kaischler Tomas Verch von
Schischka, am 17. Juni 1866 ausgeraubt
worden ist, durch mich*

*Jakob Dolliner,
Purgermeister.*

Tukaj sta ole bajde cvá! Zdaj pa
pojdi z Bogom, in ti želím obilo sreče!

T o m a ž.

Hvala! Bog vas obvaruj, oče žu-
pan!

Dolinar.

Herr purgermojster sem rekel!
(Tomaž odstopi.)

3. Govor.

Dolinar.

Daleč smo prišli! Ti salamenski Slovenci so naše pavre že tako zdražili in frdirbali, da bi rajši skoraj od glada umrli, kakor še katero nemško besedo slišali! To je frkêrte belt! —
(Anička nastopi).

4. Govor.

Anička in Dolinar.

Anička.

Očka, kaj boste večerjali? Pečenko, ledvice, jeterca?

Dolinar.

Malo prate in solate; — pečenka

naj bo za Vas, ker prata Vam ne bi šmekala!

A nička.

Oče, oče! Vaša nemškutarija bo nam še vrat zavila! — Masliček dolenca?

Dolinar.

Prinesi ga, in en salcštangelj!

A nička.

Precej! (odstop.)

5. Govor.

Dolinar.

Moj Bog! Tolikanj gšeftov so nam purgermojstrom avfladali, da skoraj ne vemo, ktereга bi se prej lotili! Zdaj pastirja avfnemati; zdaj na orengo po vasi mirkati in ahtati; zdaj gozd pregledavati; zdaj za štibro skrabeti; zdaj k forštelarju teči; zdaj krog sosedov lavfati; zdaj prošnje, zdaj caj-

gnuse, zdaj zlodej vedi kaj pisariti, — z eno besedo: preveč je, in familijo in premoženje moram večkrat frnahlesigati, na zadnje pa še nobenemu prav ne storim! Zdaj se mož z mano krega; zdaj me baba zmerja; zdaj me ta ali drug birt šimfa in fržmaguje; zdaj mi kateri soldat tako pové, da mi srcé od jeze citra! Pa, da bi že plačan bil za tó! Čast je sicer lepa, ali geld, geld regirt der, die, den belt! Več let že to slamo mlatim, pa ni zrnja iz nje! Zdaj pa, kakor slišim, me hočejo sosodje še za naprej velati, — Krucitirken! Naj prihodnjič kdo drug ta dinst frzuha, da bo zvedel, po čem je žmaht! Zastran mene več ne bo purgermojstra! (Anička nastopi in sliši zadnje besede.)

8. Govor.

Dolinar in Anička.

Anička.

Sam Bog Vas usliši, očka! Saj bo bolje za Vas, za-me in za vse!

Dolinar.

Molči! Kdo pa tebe kaj vpraša? Ti gelbšnabeljček ti! (Anička pogrinja.)

Anička.

Ne bodite mi hudi, očka! Rajša Vam pečenko prinesem, da se na-njo izjezite. Pa da boste vedeli, oče, tele-tina ni nemška! (odteče.)

Dolinar.

Ne mara so pa vendar nemška teleta večja, kakor kranjska! Čakaj, čakaj, jezična véverica! (Anička prinese večerjo.)

Anička.

Ste še hudi, očka župan? (Dolinar jo grdo pogleda.) No, no! Vas se ne bojim

ne; saj vem, da me prav srčno ljubite!
(Dolinar já in pije). Pričakujem vsak hip
Janeza. Zjutraj mi je obljubil, da pride
na večer sem, ker se moramo pogovo-
riti in na tankó domeniti zastran poroke!

D o l i n a r.

Pride še denes? Meni je ljubó!

A n i č k a.

Vsak hip ima tukaj biti! (gleda
skoz okno). Očka, že gré, je že pred
hišo! (nekdo trka). Notri, notri! (Janez na-
stopí).

7. Govor.

D o l i n a r, J a n e z, A n i č k a.

A n i č k a.

No Janez! Ravno prav si prišel!
Bom pa tudi tebi pogrnila! (odteče).

J a n e z.

Dober večer, oče župan! Ste
zdravi?

D o l i n a r

(se v jezik grize). Dober večer, Janez! Ti pa tudi nikdar nečeš vedeti, kaj rad slišim!

J a n e z.

Vem kaj, očka! Vi ste moj župan, ostanete tudi moj župan, in naj Vas ves svet krstí za purgermojstra, ali za vice-, ali celó za peklenškega purgermojstra! Vse te nemškutarske muhe Vam bomo iz glave izpodili, naj le odteče še nekaj vodé!

D o l i n a r.

Krucitirken! Jaz sem prebrisana, zvita glavica; kdor ne suče monteljna po vetri, je ajn dumer kerl!

J a n e z.

Mi tacemu pravimo: bedak! Krajša je in lepša beseda!

D o l i n a r.

Krajša je res; ampak „dumer kerl“ je bolj rogomentno, pa tudi vsak nemeč dobro zastopi.

J a n e z.

Tega Vam ne kratim! Ta je Vaša!
Bog Vas živi! (trkneta.)

D o l i n a r.

Bog te živi! (Anička prinese Janezu večerjo.)

A n i č k a.

Sedi, Janez! Naj ti prav dobro tekne!

J a n e z.

Hvala lepa, ljubica moja! Nadjam se, da denes tri tedne boš moja ženka! (trkneta.)

A n i č k a.

Že veljá! Naj pa očka in mati določita, kateri dan pojdeva pred oltar! Le bala ni še popolnoma v redu!

J a n e z.

Kaj bala! En dan prej ali pozneje! Saj ne pojdeš na prazno!

D o l i n a r.

Vesta, ljuba moja otroka! Ker

imam le eno hčerko, tebe, ljuba moja Anička, prav iz srca želim, da bi vse bilo v orengi. Vama hočem tako fajno ofcet naštimati, kakoršne Šiška še ni videla. H temu cilju in koncu sem vso žlahto povabil in tudi nekaj ljubljanske gospôde!

J a n e z.

Oče moj ljubi, gospôde pa ne! Konec očesa je ne morem videti! Kaj bo tukaj z naócniki merila moje jérhaste, kratke hlače, in Aničkino pečo? Tega ne! Ako Vam je všeč poštene sosede povabiti, prav je, čeravno lahko tudi brez njih opravimo. Mi smo kmetje in tega stanú se krepko držimo! Saj tudi škric nikoli kmeta na kaj sladkega ne povabi, zakaj bi pa kmet škrica? Oče župan! to dobro premislite, če ne, bo pojedina brez Janeza!

D o l i n a r.

Anžè, Anžè! Ofcet je v moji hiši,

v svoji hiši sem pa ja z gospodar, tedaj,
ne mešaj se v to!

Anička.

Očka, preudarite!

Dolinar.

Vi dva molčita! Jaz že vem, kaj
in kakó se šika! Paj majner zel! Ofcet
mora biti, da bo celo mesto od nje
govorilo in plavšalo!

Janez.

Kaj hoče nam mesto? Mi smo
kmetje, in se hočemo sami veseliti!
Frakov, rokavic, dolgih hlač in pinj
nam ni treba, sicer ne boste Janeza
videli!

Dolinar.

Janez, gšajt bodi! To so zôhen,
ktere se ne dajo anderšt napraviti!

Anička.

Vi ste pravi zôhen, očka! Že to-
likrat sem Vam očitala, da nam bodo

Vaše nemškutarske zóhen vrat zavile!
Prosim Vas, ne bodite taki!

J a n e z.

Prav imaš, Anička! Tolikanj rajši
te imam, ker si z menoj potegnila. Jaz
pa, očka, ne premaknem se, menj ka-
kor stena, od svojih besed! Kar sem
djal, sem djal!

D o l i n a r.

Tudi jaz ne endram, kar sem za
dobro in gšajt spoznal!

J a n e z.

Vi in Vaš gšajt, oba sta že siva
in plesnjiva!

A n i č k a.

Janez moj ljubi, ne draži preveč
mojega očeta! Saj se bodo že dali pre-
govoriti!

J a n e z.

Večna sramota mi bo, da hčer tace-
ga nemškutarja na svoj dom pripeljem!

Dolinar.

Janez, Janez! Ti si svoje glave in premlad, da bi mene prehaptal! Pre-napetih možgan si!

Janez.

Da le nisem zmešanih!

Anička

(gleda skoz okno). Aha, zdaj pa gre naš Miha! Ta bo še le podkuril! (Miha nastopi).

8. Govor.

Prejšnji in Miha.

Miha

(položi klobuk in bukve). Dober večer!

Dolinar, Janez in Anička.

Bog daj!

Miha.

Ves moker sem, pa hvala Bogú, da sem srečal Vrhovega Tomaža!

D o l i n a r.

No, in potem?

M i h a.

Potem — vprašate? Ná, svak, beri!
(dá Janezu Tomaževi spričali.) Preljubi moj
oče! Vas je menda sam zlodej zmotil,
da kaj tacega med ljudi pošiljate! Ta-
ko bedakarijo, tako oslarijo, da še ni-
sem enake slišal! Ves svet bo s per-
stom za Vami kazal, in še nam bo
sramota čez lica lila, kadarkoli pride-
mo med ljudi!

J a n e z.

Oče župan, ste vi to praskali?

D o l i n a r

(pogleda). Kdo pa? Ne mara ti?

J a n e z.

Vem, da jaz ne! Pa tudi rajši pre-
cej v Savo skočim, rajši naj se ta hip
v zemljo pogreznem, predno kaj tacega
spišem!

Anička.

Kaj pa je? Pokaži! (bere) Ojemnasta, ta je pa res prehuda! Oče moj ljubi, kje ste bili z glavo?

Dolinar

(ves razkačen). Dovolj mi je! Fuj tajksel, da se predrznejo sin, zet in še celó hči, takó prot meni počenjati! Vi ne boste še pometali z menoj, dokler sem jaz gospodar in purgermojster. (vrže prt na mizo). Krucitirken! (jezen ko gad odide).

9. Govor.

Prejšnji brez župana.

Anička.

Pravega zlomka smo naredili!

Miha.

Je že prav!

Janez.

Mene taka jeza grabi, da bi vse

raztrgal! O ti stara butica, da si takó spačena!

Anička.

Bog se usmili!

Miha.

Kaj bi z menoj počeli součenci, ko bi zvedeli za spričali? Živega bi me odrli! Rajši grem precej iz dežele, kakor da tako sramoto uživam!

Janez.

Kar je, to je! Ljuba Anička, poberi obé spričali in brž na ogenj ž njima!

Anička

(pobere spričali). Koj, koj!

Miha.

Apage Satanas! (Anička skoči v kuhinjo, pa se urno vrne).

Anička.

Zdaj pa, ta hip, mi je prišla v glavo kaj dobra misel! Poslušajta!

Janez in Miha.

Povedi!

Anička.

Jaz očeta na tanko poznam, skoraj bolje, ko sama sebe. Take duše so, tacega srca do vseh nas, da ni boljšega očeta na Slovenskem! Nimajo druge napake, kakor to nemškutarijo! Pa kaj se hoče! Kar se je mladenič učil, starec zna, in navada je železna srajca!

Janez.

Pa tudi to jim v zlo štejem, da nikakor neté odstopiti od županstva! Že toliko let županijo, sebi na škodo, nam na sramoto. To se mora predružačiti, če ne !

Miha.

Bojim se, da se ne bo! Pa tudi koliko bi oče koristili vsi deželi, vsemu národu, ako bi jenjali županiti? Takó naše nasprotnike podpirajo, nam pa vedno zavirajo!

Anička.

Stojta! Naj Vama razložim zdaj svojo misel! Ti Miha, piši po noči očetu iskreno pisemce, očitaj jim, kaj bi se nam bilo lahko prigodilo po tistih spričalnih, ki sti ravno zgoréli, — Bog jima daj večni pokoj!

Janez in Miha.

Amen na večne čase!

Anička.

Na zadnje še rečeš, da očetovo ravnanje tebe od doma podi, da greš rajši iz dežele, kakor da bi tukaj v taki sramoti živel, i. t. d., in da se ne vrneš, predno ne zveš, da so se oče predramili, predrugačili, in stare misli iz glave izbili! Si razumel?

Miha.

Sem! Tudi moja je ta misel!

Anička.

Ti Janez, ravno takó! Le to še dostaviš, da se sicer z menoj ne poročiš.

Tvoje pismo pa mora biti izvrstno, da bo seglo do dna srcá! Le takó bomo očeta genili in spreménili.

J a n e z.

Krasna misel! Naj te za-njo poljubim (jo poljubi). To imaš od mene za balo!

A n i č k a.

Še to ti nazaj dam! (ga poljubi). Pa ná še roko po vrhu! (mu podá roko).

J a n e z.

Ti zlata moja ptičica, ná jo! (podá ji roko.)

M i h a.

Pismo bova menda skupaj kovala?

J a n e z.

Najbrže! Miha, boš pomagal?

M i h a.

Bom!

A n i č k a.

Pismi lepó zapečatita, in pridita

zjutraj pred osmo k meni. Kakošen kruh bo iz te moke, bomo kmalo zvedeli. Zdaj pa se poberita! Vzemita vsak svojo svečo in . . . in . . . lahko noč!

J a n e z.

(ji nekaj šeptá, Anička pa miga s kazalcem: da ne! Po tem jo hoče spremiti, pa mu s prstom vrata kaže). Pa spi dobro, ljubka! (odstopi).

A n i č k a.

Tudi ti! (odstopi).

M i h a.

Servus! (odstopi.)

(Zagrinjalo pade).

II. D e l.

(Prejšnja soba.)

1. Govor.

D o l i n a r

(sedi za mizo in bere „Laibacher Zeitung.“) „*Druck und Verlag von Ignaz von Kleinmayer u. Fedor Bamberg.*“

Takó je! Moj najljubši frušteek je, da berem Lajbahar'co od besede do besede! Tacega gajsta se iz nje nasrkam, tako se štêrkam, da bi hraste na kolenih prelomil! Po nji zvem vse, naj se koderkoli po celem svetu kaj imenitnega dogodi, vse semnje, prodaje, edikte, frlavtborenge, frlorenge in Bog vé kaj, kar pa je nam purgermojstrom bolj potrebno, kakor ribam voda. Ljuba, preljuba moja Lajbahar'ca! Le

tebi se zahvaljujem, da sem taka prebrisana, modra glavica, kakor je ni na pavrih deset ur hodá! Tebi, le tebi se zahvaljujem, da sem mož, da sem purgermojster, da ga kranjska dežela bolj kunštnega nema! Naj te pritisnem na svoje hvaležno srce! (Jo pritisne k srcu; Anička nastopi.)

2. Govor.

Dolinar in Anička.

Anička.

Poljubite jo, očka, poljubite jo, saj nima strupa za Vas! Kadar pa najdete v nji kaj veselega za nas, ki na svoja tla s pravičnim očesom gledamo, povejte mi! Tega veselja bi se jaz srčno rada vdeležila! — Želite zajtrekovati?

Dolinar.

To se pravi po kranjsko: fruškati, kaj ne? Če je kuhan, prinesi mi kofè! (

Anička.

Kavo?

Dolinar

(krepko) Kofè! (Anička s smehom odide.)
Ti hentano dekle, ti! Toliko cajta me
bo dražila in dražila, da me bo zares
zdražila, in tako frdrêsala, da bo
velik špetakelj med nama! (Anička pri-
nese kavo.)

Anička.

Denes sem Vam še gorko žemljico
prinesla, ker vem, da je boste ve-
seli. Naj Vam prav tekne, dragi moj
očka! (Oče zajtrekuje.) Zdaj pa nekaj
novega!

Dolinar.

No?

Anička.

Mihata ni nikjer. Vso noč je pi-
sal. Ko je dan zoril, se je oblekel, šel
iz hiše in ni ga nazaj. Grem v njego-
vo sobo, da mu posteljem, in najdem
to-le pismo na mizi. Napis govori, da

je Vam namenjeno; prejmite in berite: (mu' podá pismo.) Jaz pa tečem na vrt po dva, tri krompirje in korenčke, pa se koj vrnem! (odteče.)

D o l i n a r

(vstane, odpre pismo in bere.) Predragi moj oče! Denes zadnjič trkam na Vaše ljubo srcé! S tem pismom Vas ne želim ne razžaliti, ne razkačiti, ampak na tanko, mirno in pošteno Vam hočem razložiti, kakó in kaj. Vi ste v prvem spričalu, ktero ste pisali sosedu Tomažu, vsemu svetu, prav za prav le nemškemu svetu, naznanili, da ni Tomažev sin za rebadam (*Masern*), marveč na robóti (*Roboth*) umrl! Drugič ste v drugem spričalu djali: *ausgeraubt durch mich Jakob Dolliner!* (sam za-se) Krucitirken, res je! (bere naprej.) Brez več manjših napak sti ti dvě tako pomenljivi in važni, da bi Vas bila doletela ne samó sramota, temuč tudi huda zadrega, ker ste samega sebe

razbojnika imenovali. To bi pa ne bila samo Vam sramota in škoda, ampak tudi meni in vsi rodovini. Preljubi moj oče! Rajši nečem vinarja za Vami, kakor čudno imé! Trdno sem sklenil, domačo hišo zapustiti, ako se Vi ne spremenite! Za znamenje pa, da se spremeniti mislite, prosim Vas pomolite, kadar bo zjutraj deseta ura bila, klobuk skoz okence! Ako ga ne pomolite, bodite mi zdravi; dokler boste župan, se ne bova videla. Pozdravite mi ljubo mater, sestro, Janeza in vse prijatelje! Z Bogom!

Vaš odkritosrčni, hvaležni
sin Miha.

(iz jeze zmečka pismo.) Takó poješ, ptiček? (sede in premišljuje) Krucitirken! . . . Pobič naj le gré ene dni po vaséh; prazen trebuh ga bo že streznil in na dom pritrajbal! (Anička pride k zadnjim besedam.)

3. Govor.

Anička in Dolinar.

Anička.

Očka, kaj se takó grozite?

Dolinar

(ji dá pismo). Beri! Krucitirken! Lepega, vse hvale vrednega, poštenega sina sem glêjštal! Čakaj Mihec, le pridi nazaj! Če Bog dá, bova plesála brez godcev! Ti fante nemarno ti!

Anička

(joče). Oj ljubi oče! Razdeli boste s tem brez dvoma vso hišo, kar sem Vam že stokrat in stokrat prerokovala! Naj bolna mati to zvedó, oh kar umerjó! Usmilite se vsaj matere, in dovolite, da klobuk . . . (seže po klobuku.)

Dolinar

(ji brani). Anička! Ti moraš vedeti da to je pure, rajne kinderaj! Fantek misli, da bo z grda durhzecal, kar ni

durhzecal z lepa! Ta ne bo veljala, in če se na glavo postavi!

Anička.

Oh, kaj bo moj brat počel? Po svetu bo beračil in kruha prosil! Za hlapca bo služil, pa nima težkega dela vajenih rok! On, ki je Vas, mater in mene tako srčno ljubil! On, ki se je takó izvrstno učil, da je bil vedno prvi vseh dijakov! On, ki je tako marno pazil na čast naše hiše in naše rodovine! On, ki nam ni nikdar prerekel ne ene žale besedice, on bo ne mara denes ali jutri kje obležal; bo ne mara od same lakote kje poginil; bo ne mara še v Savo skočil! Oh oče moj ljubi, edin Vaš sin Vas prosi! Dovolite da klobuk (seže po klobuk.)

Dolinar

(ji brani). Anička, ne boj se za Mihca, saj tudi jaz se za-nj ne bojim. On je fant, učen, kunšten, prav po

orengi! Nikdar ne pojde v preveliko nevarnost in srcé mi pravi, da gvišno pride v kratkem nazaj, od koder ga nihče ni spodil.

A n i č k a.

Vi, oče, nimate nič srcá! Grem k materi, da bovi skupaj tožili in jokali! Žalost in solzé naju bodo kmalo umorile in pokopale! (jokaje odstopi.)

4. Govor.

D o l i n a r

(si briše oči). Tacih grenkih ur še nisem erlebal! Res ga ni človeka na vsem svetu, da bi bil fort in fort srečen in vesel! Zdaj to, zdaj drugo pride in nam življenje frbitra! Fant me vendar nekaj skrbi! (gleda na uro.) Pol desete je proč! . . . Bi al ne bi! (gleda klobuk.) . . . Nič mu ne bó! Malo

svetá bo frzuhal, potem pa pohlevno nazaj keral! (Anička nastopi).

5. Govor.

Anička in Dolinar.

Anička

(vsa v solzah). Oče, kmalo bo deset bilo! Mati so omedleli, jaz sem pa le še na pol živa! Nečem klobuka
(prime za klobuk).

Dolinar

(ji ga iz rok potegne). Nečeš ne!

Anička

(mu podá drugo pismo). Tukaj imate še drugo pismo! Oh moj bratec! Zakaj še živim! (odstopi).

6. Govor.

Dolinar.

Kaj pa to zopet? (odpre pismo in

bere.) Prečestiti oče župan! Prizanesite mi, ako Vam denes svoje srce odkrijem, in Vam čisto in gladko povém, kaj čutim in česa želim! Sprejmite vse moje besede, kakor bi jih svojemu očetu govoril! Vaša hči, preljubeznjiva Anička, je moja nevesta! Znano Vam je, da ona mene, jaz njo bolj ljubim, kakor ves svet. Znano Vam je, da sem mož, kteremu bo z veseljem in ljubeznijo pred oltarjem večno zvestobo prisegla! Znano Vam je, da nečem, da bi mi jo dali z velikim blagam; ako Bog dá, bova z mojim lehko in dobro živéla! Pa ko bi ona tudi prinesla na novo domovanje hribe zlatá in srebrá, vendar bi se jaz oziral po tisti časti, ktere potrebuje vsaka hiša, bodi si bogatinova, ali siromakova. S žalostnim srcem sem se včeraj prepričal, da ste vi, če tudi zoper svoj namen, zoper svoj prirojen um, vendar marsikaj načinili, kar bi na vse strani čast in bla-

gost Vaše hiše zdrobilo! Oče, tega niste ne Vi, nismo ne mi zaslužili! Da Vam tega bolj na tanko ne očitam, naj me oprostita moja duša in srce do Vas in do Vaše rodovine! Odkrivam Vam le svoje mnenje, ter Vam oznanjam, da se z Vašo edino hčerko, ljubeznjivo Aničko ne poročim, predno se Vi ne odpoveste županstva. Ako ste možak, zmagajte samega sebe in ugodite moji želji, ker le tako osrečite mene in mojo nevesto! Za znamenje pa, da ste tega dovoljni, denite denes do desete pred poldnem tisti venček cvetic, ktereга sem predvčeranjem poklonil Anički, na okence. Bog Vam daj moč, da se premagate! Mene pa k temu vest, srcé in čast silijo! — Da ste mi zdravi!

Ali zet, ali pa sosed

Janez Anžetov.

(Ves gánen sede in premišlja; potem): Kru-
citirken! (kliče) Anička! (Anička priteče.)

7. Govor.

Anička in Dolinar.

Dolinar.

Kje je pušeljček, kterega ti je predvčeranjem Janez šenkal?

Anička.

Koj ga prinesem! (odteče.)

8. Govor.

Dolinar.

Z Bogom purgermojstrija! Pa za srečo edine svoje hčerke zapalim majntvegen hišo nad glavo, če tudi vsa Šiška še enkrat zgori! (Anička priteče.)

9. Govor.

Anička in Dolinar.

Anička

(podá očetu venec). Tukaj je!

D o l i n a r.

(prime venec, ga ogleduje ino dá Anički).
Deni ga, ljubka, na okence!

A n i č k a.

Čemu? Ni bolje hranjen nad mojo
posteljo, kakor pred oknom?

D o l i n a r

(gleda na uro). Le še ene minute
manjka do desete! Boš, ali ne?

A n i č k a.

Če ni že drugače, pa bom! (ga nese
na okno.) Najboljše tovaršice mi ukra-
dete!

D o l i n a r.

Pa ti bodo še ljubših anlokale!

A n i č k a.

Ni mogoče!

D o l i n a r.

Mogoče je, mogoče! Kmalo se sa-
ma prepričaš!

Anička.

Kaj Vam je, ljubi moj očka? Nekam vsi drugi ste, vsi spremenjeni! Očka, nečem tudi pomoliti skoz oken-ce klobuka?

Dolar.

Dovolj, da me je tvoj Janez pre-magal, ne pa še Miha!

Anička.

Kaj se je zgodilo?

Dolar.

Beri! (ji dá Janezovo pismo, med tem, ko ona bere.) Glej Anička! Zate vse storim. Še purgermojstrije sem se entledi-gal, da ne boš djala: „Moj oče niso imeli srcá do mene!“

Anička

(objame srčno očeta). Zdaj mi je vse jasno ko beli dan! Bogú in Vam večno čast in hvalo! Razkropili so se vsi oblaki, ki so nad našo hišo veseli, in rajska sreča mile žarke na-njo lije!

D o l i n a r

(ji čelo poljubi). Duša moja! (Anička
ustane.) Veseli, raduj se z menoj! Tvoja
prava sreča mi je purgermojstra iz
glave izbila!

A n i č k a.

Boste v resnici to težko službo
odložili?

D o l i n a r.

Le da tebe osrečim!

A n i č k a.

Pa precej?

D o l i n a r.

Ta avgenblik! — Sedi in piši ti,
ker jaz ne znam Vaše slovenske črka-
rije! Ti bom diktiral! (Anička sede in
piše):

Slavna gospôda!

„Ker mojih let je že nad 60 in jaz
od dneva do dneva bolj slabim, ozna-
njam z vso ergebnostjo, da nikakor
več ne morem biti za purgermojstra.

Prosim tedaj, da gšefti ne zastanejo, naj se soseski brže ko je mogoče, nova volitev ankindiga.“

Še podpišem se, pa je dobro. (piše.)
Jakob Dolliner.

A n i č k a.

Ta je vsega življenja dozdej moja najslajša ura! Pa tudi precej pošljem to oznanilo, kamor gré! (z naznanilom odteče.)

10. Govor.

D o l i n a r.

Jaka, Jaka! Zdaj boš lahko bučele pasel in se pod jablano senčil! Ne gospôda, ne kmet te ne bosta bajter sekirala! Saj sem pa že davno frdinal, da bom zadnje dni mir užival, in med svojimi novič avflebal! (Anička priteče.)

11. Govor.

Dolinar in Anička.

Dolinar

(gleda na uro). Četrť je že čez deset, pa še ni tvojega Janeza!

Anička.

Ga želite videti? — Res?

Dolinar.

Kar stisnil bi ga na srcé!

Anička

(odpre polovico omare). Tukaj ga imate!
(Janez stopi iz omare in objame očeta.)

12. Govor.

Dolinar, Anička in Janez.

Janez.

Odpustite nama, preljubi oče, da sva takó ravnala; pa cvetla bo iz tega Vam in nam prava, tiha, zlata sreča!

D o l i n a r.

Vidim, da sta me z vso kunštjo premagala, pa mož beseda, kar je storjeno, bodi storjeno! Vama iz srca frgebam! (podá vsacemu eno rokó.) Bodita srečna! (Oba mu poljubita roké.)

J a n e z i n A n i č k a.

Hvala, hvala! (nekdo trka.)

D o l i n a r.

Herajn! (še trka.)

A n i č k a.

Noter, noter!

(Tomaž nastopi.)

13. Govor.

P r e š n j i i n T o m a ž.

D o l i n a r.

Tega pa ravno zdaj ne potrebujemo!

T o m a ž.

Oče župan! Vaš sin mi je sinoči

vzel tisti dve spričali, kateri ste mi tako izvrstno spisali; ker jih potrebujem, Vas lepó prosim, dajte mi ju nazaj!

D o l i n a r.

Na, tule ti šenkam 1 gld.; po cajgnusa pa pojdeš k purgermojstru, kterega si bodo možé kmalo zvolili, ker jaz od denes nisem več vaš purgermojster! Moja volja in starost sti mi to avftragali. Z Bogom, prijatelj! (mu dá roko.)

T o m a ž.

Hvala, lepa hvala! Bog Vas živi, saj ste bili od nekdej pošten in pravi možak! Bog Vam daj še dosti veselja!

(Tomaž odstopi.)

14. Govor.

Prejšnji brez Tomaža.

D o l i n a r.

Še enega nam manjka! Kje je nek Miha?

Anička.

Hočem klobuk pomoliti skoz okno?

Dolinar.

Ná ga! (ji ponudi klobuk.)

Anička.

Ga ni več treba! (Odpre uno polovico omare; Miha nastopi.) Tukaj ga imate, Mihca!

15. Govor.

Prejšnji in Miha.

Dolinar.

Krucitirken, to je pa vendar preveč! (prime Miheta za lasé.)

Miha.

Le me lasajte, očka, vendar sem rajši tukaj, kakor kje drugjé; posebno pa zdaj!

Dolinar.

Mislim da! Nečeš več po svetu? Tega si pa ne vtepaj v svojo slo-

vensko butico, da si ti mene prehavptal! Tacih foparij se ne manjka! Za zdaj naj takó preteče!

M i h a.

Očka! Zahvaljujem se; pa vendar sem nekaj pripomogel, da je Aničkina obveljala! Bog te živi sestra! (jo poljubi.)

D o l i n a r (pretá Anički).

Ti si tista ptičica, ki me je tako lepó ujela? Čakaj, tega ti do ofceti ne odpustim!

J a n e z

(podá Dolinarju roko). Boste še go-spôdo vabili?

D o l i n a r.

Nikdar več ne! Potrpite z menoj, jaz pa ostanem do smrti vaš skrbni in veseli očka! (vsi okrog njega stopijo in ga objemajo.)

J a n e z, A n i č k a in M i h a.

Mi pa Vaši hvaležni otroci!

(Zagrinjalo pade).

Vilharjeve igre.

III.

1847

III

Filozof.

Šaloigra po angleškej.

Poslovenil in žaložil

Miroslav Vilhar.

O S O B E.

Gospod Muha.

Dr. Frko, njegov sin.

Gospa Komarjeva.

Gospodičina Minka.

Tomaž, sluga.

Godí se v Dr. Frkovej sobi, polnej knjig,
zemljevidov i. t. d.

1. Govor.

Frko

(sedí in bere). „Vita gravis est“ je pisal slaven mož pred tisoč in tisoč leti, in jaz od srca trdim, da je naše življenje grenko in težavno popotovanje. Komaj pregledamo, že vidimo črne oblake nad seboj; komaj začenjamo misliti, že jarem za jarmom naše vratove žuli. Srečen sem le bil, dokler sem se pečal samo z umetnostjo in s knjigami, zdaj pa mi bleda skrb noč in dan tužno glavo beli, da nisem ni kuhan ni pečen. Moj oče — oh težko je govoriti sinu o svojem očetu — moj oče so krivi teh mojih skrbi, moje prezgodnje nesreče. Slana jim je že davno padla na glavo, a vendar hoté biti vedno mlajši od mene! Zmerom so veseli, zmerom v društvu poskočnih

bratev, od mraka do mraka hodijo po gostilnicah in kavanah! Kaj počnem ž njimi? Zapustiti jih ne smem! Moja dolžnost je, kolikor mogoče, nanje paziti, in je spreobrniti, ako se dá! (Zvoní.)

2. Govor.

Frko, Tomaž (nastopi).

Frko.

Tomaž, obkoré so necej moj oče domú prišli?

Tomaž.

Plemeniti gospodičič, tega ne vem prav dobro, ker se mi je bila po noči ura ustavila.

Frko.

Ta je prazna! Ne mara ti je ukazano, da mi tega ne poveš?

Tomaž.

Ne, gospod dohtar!

Frko.

Pa govori!

Tomaž.

Prava istina je, da ne vem na tanko, ali je bila tri ali štiri po polnoči!

Frko

(se začudi). Tri ali celó štiri po polnoči! Moj Bog! — Pa kakošni so bili?

Tomaž.

Prav okrogle volje! Kadili so, peli so, in meni še slivovca ponujali!

Frko (vstane).

Že prav! Pojdi na delo in ne povej očetu, česar sem te vprašal!

Tomaž.

Bog ne daj! (Odhajáje:)
Na ravnost grem povedat!

3. Govor.

Frko.

Frko, zdaj se postavi na noge, če hočeš očeta oteti brezna, ki jim že davno grozi! Ves moj svèt, vse moje besede in prošnje so bile bob ob steno! Oh da so oni moj sin, jaz bi jim kazal pravo pošteno pot, da bi se premodrili, ter si prikupili vsa srca!

4. Govor.

Frko, Muha (nastopi pevaje).

Muha.

Dober dan gospod dohtar, — sem hotel reči: Frko! Kaj ti pa zopet denes možgane kalí, preljubi mladi moj starček? (Potrka ga na ramo.)

Frko.

Vi, dragi moj oče!

Muha.

Lepa hvala, sinček moj! Kaj ti je, da se držiš ko nepridiprav? Znam sicer, da to ni nič nenavadnega pri tebi, ali denes si posebno kislega obraza! Vzdrami se in bodi vesel!

Frko.

De bi le imel desetino vaše preobilne radosti! Posodite mi je, dragi oče!

Muha.

Ne dam je, in ko bi je tudi preveč imel! Radosti in veselja ne dobiš niti na trgu, ni v lekarnicah, ni v hranilnicah!

Frko.

Žalibog da ne! Dovolite: ali ste dobro spali?

Muha.

Ako mi obljubiš, da ne pogledaš pregrdó in pisano svojega očeta, povém ti, de smo vso božjo noč pili in peli,

igrali in šalili se! Krasno, sladko veselje! To je življenje!

Frko.

Doklé ste bili skupaj?

Muha.

Do belega jutra! Solnce mi je domov svetilo!

Frko.

Oče, predragi moj oče, bode-li to do smrti trajalo?

Muha.

Do smrti; potem se pa ne ganem več, ko bodem pod zeleno travo, to ti prisezam!

Frko.

Oh premislite . . .

Muha (usta mu tiščé).

Molči Sokrat, molči kakor tvoje knjige, ki so tebe tako oživile, da si ovenil v prvej mladosti! Ti nisi za svet, niti svet záte!

Frko.

Oče!

Muha.

Atene tacih sov ne potrebujejo.

Frko.

Moj Bog!

Muha.

Ne zdihuj in ne rikaj pred polnimi jaslimi, in če ne moreš drugače, piši filozofične bedakerije sam zase in na tihem, ali pa ubegni v kako puščavo med zaspane polhe!

Frko.

Oh pisal bom, pisal, pa . . .

Muha.

Kaj neslanega, kaj ne? Frko! jaz čislam učenost, modrost, pa tudi veselo srce in med prijatelji kozarček starega vinca; muh pa ne maram, niti v močniku, niti v butici!

Frko (sam sebi).

Morda vendar najdem, s kom ga rešim!

Muha.

Najdi, najdi, in reši, ker meni je zadnja dôba! Kaj pa o priliki počnete z menoj, klasični moj sinček!

Frko (modro).

Oženim Vas!

Muha.

Izvrstno! Tega se ne branim! Ženka moja pa mora biti mlada, živa, lepa in bogata. Hvaležen ti bom do smrti!

Frko.

Najdem jo, če je ónkraj Urala!

Muha.

Res? Daj mi roko!

Frko

(dá roko). Ta namen imam že, kar je teta pisala, da pride semkaj z Minko!

Muha.

Z veseljem sprejemem obé, in nadjam se, da dalje pri nas ostaneti. No, to bo rajanje, da se bo hiša majala!

5. Govor.

Prejšnja, Tomaž.

Tomaž.

Gospa Komarjeva in gospodičina Minka sta se pripeljali.

Muha.

Dobro! Lupus in fabula!

Frko.

Preoblačit se grem! Dragi oče, sprejmite Vi gospé! (Odstopi.)

6. Govor.

Muha, Tomaž.

Muha.

Tomaž, pripelji gospé semkaj!

Tomaž.

Ta hip! (Odstopi.)

Muha.

Ubogi moj sin! Črke so te takó omamile, da si slep, gluh in okoren! Le eno bi te rešilo! Dve jasni, ljubeznivi, goreči očesci, ki bi vneli tvoje srce, ako ni že trdo ko kraška stena in suho ko ribniška goba! Ljubka bi vrgla skozi okno vse tvoje knjige, latinske in grške, vso astronomijo in filozofijo; potem bi ne mara ti do kraja ozdravel!

7. Govor.

Muha in Komarjeva.

Muha.

Srčno me veseli, da Vas morem sprejeti pod svojo streho! Ljubeznjiva in rudeča ste še zmerom kakor cvetica, in Vaše oko še vedno zapeljivo!

Komarjeva.

Vi pa tudi še vedno takó prijazen in prilizljiv, kakor pred 20 leti!

Muha.

Hvala lepa! (Poljubi jej roko.) Kje je pa naša Minka?

Komarjeva.

Pride precej, da le spravi najino obleko.

Muha.

Lepo dekle mora biti, mlada ko rosa, čvrsta ko srna! Moj sin je pa že starejši od mene!

Komarjeva.

Vi ga menda črnite nalašč, da bo le večja naša radost!

Muha.

Ljubeznjiva botrica, nikakor ne! Pa šalo strani! Kaj je zarad tega, kar sem Vam ón teden pisal?

Komarjeva.

Zarad Frka in Minke?

Muha.

Da! Moj Frko je taka muha, da ne samo po zimi, ampak tudi po leti se skriva po knjigah. Komaj je star 20 let, pa jih že 50 kaže! Vedno le sanja in sanja o samih problemih, zvezdah in kometih. Mrzel je kakor led, tih kakor zemlja in poleg vse omike in učenosti molčeč kakor riba. Srca in ljubezni zná kolikor dete, ki se je komaj rodilo! Vam povédam, da imam križ na sebi, da ga komaj nosim!

Komarjeva.

Ako je vse to gola istina, dvomim, da ga Minka vzame! Nikakor ne! Stokrat rajša Vas!

Muha

(prikloni se). Lepa hvala, lepa botrica! Tudi Vam ne odrečem, le še dan si izberite.

Komarjeva.

Takó predrzna pa vendar več nisem, da bi se ponujala.

Muha.

Jaz pa!

Komarjeva.

Nehajva o tem za zdaj, in meniva se rajša o Minki in Frku!

Muha.

Skoraj se bojim, da ne bo marala za mojega sina; pa saj gré! Lepa, krasna, nebeška deklica je!

8. Govor.

Prejšnja. Skozi srednja vrata Minka,
skozi stranska Frko.

Frko

(modro se priklanja). Sluga ponižen!

Muha

(tiho). Vidim, da se hoče kterej prikupiti, ker se je takó snažno napravil!

Komarjeva

(prikloni se smehljaje). Srečne oči, ki učenega mladeniča vidijo!

Minka (tudi se priklanja; tiho).

On in njegov ded — to bi bil par!

Frko.

Blaga gospá teta! Moj gospod oče želé prave blagosti v hišo. Da jo brez dvoma dospejo, zato sem jim obljubil vso svojo pomoč. Vrhu vsega tega pa se mi še potrebno zdi, da se zménim samo z vašo mlado gospodičino. Prosim Vas tedaj, dovolite, da ostanem nekaj trenutkov sam ž njo!

Komarjeva.

Vaju sama pustiti?

Muha.

Botra, brez vse nevarnosti!

Komarjeva.

Dovoljeno je, le pogovorita se!

Frko.

Hvala lepa!

Minka

(tiho). Še jaz sem radovedna, kaj hoče gospod filozof od mene!

M u h a

(Komarjevo odpeljevaje, pretí). Dohtar,
pameten bodi!

F r k o

(razkačen). Gospod oče!

M u h a.

Ti, ti! Tihe vode so globoke
(Odstopi z gospó.)

9. Govor.

F r k o. M i n k a.

F r k o

(postavi dva stola sredi sobe, daleč narazen).
Prosim gospodičina, sédiva! (Sédeta.)

M i n k a

(tiho). Lipov bog!

F r k o

(pokašljuje).

M i n k a

(tiho). Ali bo kaj?

Frko.

Gospodičina draga! — Jaz —
čutim — —

Minka

(tiho). Tudi jaz čutim!

Frko.

— da — imam — vašo srečo v roki!

Minka

(tiho). V modri roki je!

Frko.

Človek — ima — srcé — —

Minka

(tiho). To že davno vém!

Frko.

— in to srcé bije ali prijatelju ali
ljubemu!

Minka

(tiho). Ali pa nikomur; morda ka-
cemu knjižniku!

Frko.

Mož je čudna žival; —

Minka.

Kaj pa ženska?

Frko.

Nepotrebna stvar!

Minka.

Lepa hvala! (Tiho.) Ti múhavec ti!

Frko.

Sokrat pravi: —

Minka.

Kar Sokrat pravi, ni meni nič mar!

Frko.

Vi sovražite stare klasike?

Minka.

Od vsega srcá!

Frko.

Ne marate tudi za sedanje?

Minka.

Tudi ne!

Frko

(se udari po čelu; tiho). Non habet!

Minka

(tiho). Nasitiš se jih!

Frko.

Gospodičina, ali me hočete za očeta?

Minka

(tiho). Saj za družega mi ni! (Glasno.)

Zakaj ne?

Frko.

Ženitev je važna reč!

Minka.

Vožna, važna!

Frko.

Gospodičine se rade menijo o njej!

Minka.

Najrajše, kadar se same možé!

Frko.

Malokdaj se najdeta, da sta oba enako mlada, bogata ali omikana!

Minka.

Žalibog, da je takó!

Frko.

Gospodičina, ali bi se Vi rada omožila?

Minka.

Skoraj ne vem!

Frko.

Jaz Vam vem za pravega možaka!
Pa ne mara že sama za ktereга veste?

Minka.

Jaz ne!

Frko.

Dovolite, da ga tedaj imenujem?

Minka.

Jako sem radovedna!

Frko.

Ta možak je bogat, srednjih let,
okrogle volje.

Minka.

No?

Frko.

S kratka: moj oče!

Minka.

Vaš oče?

Frko.

Da, da!

Minka.

Jaz da bi vzela Vašega očeta?

Frko.

Kaj ne, da ste ga dovoljna?

Minka.

Kaj tacega bi ne bila uganila!
Vašega očeta! Zakaj ne mar Vašega
déda!

Frko.

Ded so davno že v črnej zemlji!

Minka

(smeje se). Vi se šalite!

Frko.

Nikakor ne! Jaz sem prevzel to težko stvar, da najdem svojemu očetu prijaznivo nevesto. Vas sem prvo izvolil, ali se Vam to smešno zdi?

Minka.

Lepa hvala dragi gospodičič! (Premišlja.) Veste kaj! Naj si bode nenaravno, da bi vzela jaz Vašega očeta, vendar ga vzamem, ali da . . .

Frko.

No?

Minka.

Da vzamete Vi mojo teto!

Frko.

Gospodičina, premislite, da se jaz nikakor ne oženim!

Minka.

Kakor Vam všeč! Ako Vi ne, tudi jaz ne!

Frko

(premišljuje). Moj oče se morajo predružačiti, naj bode, kar hoče! Da se predružačijo, morajo se oženiti, naj bode kar hoče! Da dospém svoj zlati namen, darujem od srca rad samega sebe! Naj bode kar hoče, gospodičina, jaz vzamem Vašo teto!

Minka

(se ustraši). Ni mogoče!

Frko.

Tukaj je moja roka! (Ponuja jej roko.)

Minka.

Frko, premislite, da bi téta lahko bila Vaša mati!

Frko.

Vendar jo vzamem!

Minka (tiho).

Zdaj sem jo uganila! (Glasnó.) Dva dni odloga Vam še dam, da si premislite, ker vidim, da Vaša ljubezen do očeta —

Frko.

vse zmaga! Srečni bomo živéli v dveh družinah pod eno streho!

Minka.

In ves svet se nam bo smejal, ko bo varovala mlada starega, stara mladega! (Tiho.) Za božji dan, lep in slep je!

Frko.

Jaz pa se nadjam, da bomo mirno in sladkó živéli, kakor v starih klasičnih časih!

Minka.

Vi in Vaši stari časi ne veljajo črvivega lešnjaka!

Frko.

Filozofija nas uči — — —

Minka.

da gledate Vi brez očí, da mislite brez glave, in da čutite brez srcá!

Frko.

Ohó, gospodičina!

Minka.

Nič ohó! Vaša glavica je polna pajčin, v ktere so Vas klasiki zamrežili! Vi ste mlad, pa se ne čutite!

Vrzite Sokrata, Homerja, Humboldta in vse tiste Vaše stare želtave modrijane skozi okno ali pa v peč, in učite se

Frko.

Česa?

Minka.

Ljubiti!

Frko.

Kdo me bo učil?

Minka

(s smehom). Moja teta! (Odteče.)

10. Govor.

Frko.

Znam, da me draži, vendar jej ne morem zameriti! Kar pa je res, to je res! Vsi klasiki me tako ne ogrejó in razvedré, kakor Minčine oči in njen gladki in prijazni jeziček! Nekam vse drugače bije moje srcé in čuti nekaj novega, česar ni še do zdaj čutilo.

Lepe so stare knjige, ali lepša je vendar le Minka! Pravi, nebeški angeljček je! Naj se mi smeje, vendar je prisrčna in ljubeznjiva! Mlada je, kakor rosa na listu, zala kakor cvetica na polji! Kri mi urneje vre in srcé mi sladkeje bije, kadar se je spomnim! Ne mara pa imam mrzlico? — Bolan sem, za to grem precej brat Hipokrata, kaj on o takej bolezni pravi! — Oh, take jasne, mile, žive, goreče oči ima Minka! Od vsega srcá bom ljubil — svojo mačeho! (Odide klaverno.)

II. Govor.

M i n k a

(pride nazaj oziraje se krog sebe). Šel je! Kakor si bodi, Frko je vendar nekaj prismuknen! Od mene hoče, naj vzamem njegovega očeta! Lepa čast in sreča! Zakaj se pa ne zmisli, da bi o n mene snubil? Ubogi mladenič

živi v nemár; vedno sanja in sanja, oh meni se pa ne dá zdramiti! Škoda, ker je takó učen, da se mu lepša zdi oslovska, nego taka-le koža! (Kaže svoje roke.) Da bi se zaljubil, zaljubil kakor se zaljubijo pametni ljudjé, on bi bil tak mož, da bi mu ne bilo enacega pod solncem!

12. Govor.

Minka. Komarjeva.

Komarjeva.

No ljubka, kaj ti je Frko djal?

Minka.

Nič, prav nič, in še skoraj menj, nego nič!

Komarjeva.

Čemú pa je hotel sam s teboj biti?

Minka.

Uganite teta!

Komarjeva.

Njegov oče mi je rekel, da te bo Frko snubil.

Minka.

Da hoče snubiti, to je res, — ali ne mene!

Komarjeva.

Ktero pa?

Minka.

Vas, preljubecnjiva moja teta!

Komarjeva.

Mene?

Minka.

Vas! Ali ni to smeha vredno?
(Smeje se.)

Komarjeva.

Zakaj? Vi gospodičina se nimate ni malo ni dosti Frku smejati!

Minka.

Prav pravite, teta, ker ta reč je že sama na sebi grozno žalostna! Tak mlad junak in take stare misli! Vi teta bi bila prav lahko njegova mati!

Komarjeva.

Minka, ne zabi, da sem tvoja teta! Ne misli, da ravná Frko brez uma in brez pameti! Baš zarad tega, ker

mene snubi, kaže, da je izvrsten možak,
ki išče neveste z glavo in srcem!
Enacih mladeničev je malo na svetu!

Minka.

Hvala Bogu, da jih je malo!

Komarjeva.

Ti si mi prejezična; ta hip hočem
biti sama.

Minka

(posmešno). Z Bogom, Vi mlada,
srečna nevesta!

Komarjeva.

Minka, jaz ti prepovedujem, šaliti
se!

Minka.

Pozdravite prihodnjega mojega stri-
ca! (Smehljáje se odteče.)

13. Govor.

Komarjeva.

Predrzna deklina! Ne bovi dolgo
skupaj zobali! Vsak hip bi razžalila
ali mene, ali mojega Frka! Zlata

duša, da sem se jaz takó v tebi zmo-
tila! Dragi moj Frko, ti si živa
modrost in učenost, in jaz se bom noč
in dan trudila, da te bom vredna!

14. Govor.

Komarjeva. Muha.

Muha.

No, ljubeznjiva botrica, ali je vse
po volji?

Komarjeva

(vzdih). Mislim, da bo!

Muha.

Ali ste dovolila?

Komarjeva

(sramežljivo). Sem!

Muha.

Vam je vse odkril?

Komarjeva.

Vse!

Muha.

To me veseli! Želel sem, da se
mojemu sinu enkrat ena dobro ponese!
To je modro izpeljal! (Drgne si roké.)

Komarjeva.

Ne zamerite gospod, jaz bi ga še
bolj hvalila in povikšala, ako ne bi
sramežljivost — —

Muha.

Znam, znam! Kar je, to je!
Pustiva zdaj mlade ljudi in meniva se
o najinej poroki!

Komarjeva.

Pozabite jo, za Boga svetega!

Muha.

Pozabiti najino poroko? Zakaj?

Komarjeva.

Ne govorite več o njej! Pozneje
zveste vse! Osoda, sladka osoda me
loči od Vas na véke!

Muha.

Kaj to pomenja? Kdo je tega
kriv? Komaj pred uro ste hotela
biti moja gospodinja!

Komarjeva.

Vsaka Vaših besed me predira
kakor meč, Vaša pa biti ne morem!

Muha.

Zakaj ne?

Komarjeva.

Druzemu sem se zaročila!

Muha.

Ali ste ne mara že omožena?

Komarjeva.

Ne še, pa dolgo ne bo trajalo!

Muha.

Znam jaz srečnega ženina?

Komarjeva.

Znate ga gotovo! Krasnejšega,
umnejšega in modrejšega mladeniča ni
še mati rodila! Ako pa tudi ne morem
biti Vaša soproga, vendar ostanem do
smrti zvesta Vaša prijateljica, ki Vas
spoštuje in ljubi kakor svojega —
očeta! (Odide.)

15. Govor.

Muha.

Ali so se jej možgani zmešali ali sanjam! Kdo jo neki vzame? Zame ne mara, zavrgla me je, česar ni do zdaj še nobena storila. Bodi ženska v hiši ali petelin na strehi, oba se obračata po vsacem viharčku. Da me je Komarjeva gospá zapustila, to se meni nič kaj čudnega ne zdi. Najbrže sem že toliko osivel, da se jej prestar zdim, dasi ne čutim še prevelike starosti! Zvedeti moram v kratkem, ktereга možá namestu mene dobó!

16. Govor.

Muha. Frko.

Frko.

Ljubi oče, vse je v redu!

Muha

(nejevoljno). Znam!

Frko.

Niste ne mara tega veseli?

Muha.

Kaj, tudi vesel bi še moral biti,
ker me je z dolgim nosom —

Frko.

Kaj Vas neče?

Muha.

Za ves svet ne, to mi je na zobē
djala!

Frko.

Meni je pa za trdno obljubila! To
ne more biti, Minka ne laže!

Muha.

Kdo? Minka?

Frko.

Da, Minka! Kaj nima biti Vaša
gospá?

Muha.

Minka moja gospá? Doctor juris
utriusque, ubi pamet? (Smeje se.) Ha, ha!

Frko.

Jaz sem jo Vam snubil, ona je
dovolila, in denes teden, kakor sem

Vam obljubil, bodete srečen mož mlade, krasne, bogate devojke!

Muha.

Sin moj, iz te moke ne bo kruha!

Frko.

Pošljite precej po biležnika, in preskrbite pismo, da bodem Vas kmalu srečnega videl.

Muha.

Nadjam se, da nisem v norišnici. Če se pa po tvojem zgodi, meni je že prav. Zgube ne bo, ker stokrat rajši imam Minko od tete. Frko, odkritosrčno ti pravim, da sem Minko tebi namenil; razjasni mi, kakó je to, da jo ti meni snubiš?

Frko.

Kaj pa je zopet to?

Muha.

Ali si jej gledal v oči?

Frko.

Oh, ne vprašajte me!

Muha.

Si videl njene zlate lasé, rudeča
lica in bele zobé!

Frko.

Oh sem, sem!

Muha.

Glej, tebi se lepa zdi, pa jo meni
snubiš! Vprašaj svojega srca, in kakor
ti zapoveduje, tako delaj!

Frko.

Jaz? Po svojem srci?

Muha.

Da! Kaj je to nemogoče?

Frko.

Oče, kakó pa jej pokažem, da jo
ljubim?

Muha.

Če tega ne znaš, naj te pa ona
navadi.

Frko.

Pa me bo ona ljubila?

Muha.

Bolje nego misliš!

Frko.

Pa Vi oče in moje knjige?

Muha.

Zame ni; knjigam pa daj slovó, da ti ne zmešajo možgan! Bodi pri-ljuden in prijazen! Povedi jej, da le nanjo misliš, da se le zanjo trudiš, da le zanjo živiš, da zanjo celó umreš! Pri-sezi jej za Boga, za svetega Luka, za vse zvezde, da jo ljubiš nad vse; da jej zvest ostaneš do smrti in še dalje! Vse ti bo verjela in z veseljem ti dá rokó! Hajdi, sin moj, na sladko delo! Minka mora biti tvoja, pa ne moja! Srcé veljá! (Odide.)

17. Govor.

Frko.

Oče skoraj prav pravijo! Od-kriti hočem Minki, kaj mi čuti srcé! Obudila se mi je v prsih do zdaj ne-znana želja! Čutim, da sem mladenič,

da gorka kri po teh žilah teče, da le Minka bi me rešila in osrečila! (Sede in premišljuje.)

18. Govor.

Frko. Komarjeva.

Komarjeva

(zase). Sam je! Oh, vsa se tresem!

Frko

(zase). Nad vse jo ljubim!

Komarjeva

(zase). Ti ljubeznjivi mladenič!

Frko

(zase). Le zanjo gorim!

Komarjeva

(zase). Neizrekljiva sreča me čaka!

Frko

(zase). Le enih misli bova, enih želj, ene duše, enega srcá!

Komarjeva

(zase). Rajsko veselje! (Položi roko na Frkovo ramo.)

Frko

(poskoči). Čestita gospa, oznanjam
Vam, da . . .

Komarjeva.

Govorite, dragi moj, kar Vam
srcé velí!

Frko.

Je-li dovoljeno?

Komarjeva.

Vse, česar koli želite!

Frko.

Tisočkrat in tisočkrat hvala Vam!

Komarjeva.

Kdo bi Vam kaj branil?

Frko.

Kteri dan izvolite?

Komarjeva.

Ne prehitro, Vas prosim! (Pade v
naslonjač.)

Frko.

Vam je slabo, gospá?

Komarjeva.

Ne, ne! Srčna miloba me je zmog-
la!

Frko

(zase). Zmenoj vréd se veselí! (Glasno.)
Boste Vi z Minko o tem govorila?

Komarjeva.

Čemu? Jaz ne potrebujem take
mlade deklíne svéta.

Frko.

Zakaj ne? Saj Vam je v rodu!

Komarjeva.

Nič ne dé! Vendar mora iz hiše,
predno (srámežljivo) se . . poročíva!

Frko

(ostrmí). Kdo? Midva? Da bi
se poročíla?

Komarjeva.

Vendar ne bova take priče trpela v
hiši? (Ljubeznjivo.) Kaj si nisva sama za-
dosti? Ne bova le drug družemu živela?

Frko.

Gospá, Vi se motíte! Jaz Vas
čestím, ljubím pa le Minko!

Komarjeva.

Minko? Kaj so vse Vaše besede
do zdaj le na Minko méríle?

Frko.

Kam pa?

Komarjeva.

Nesrečnež! Prekanili ste me! (Joče.)

To vpije v nebó!

Frko.

Dovolite . . .

Komarjeva.

Ničesa več ne dovolim! Ali je to Vaša omika, Vaša modrost, da predirate moje mirno srce? Minka ne mara za Vas! Ona želi izkušenega, veselega možá, pa ne mrtvega hlapčica, ki še brk nima! Rajša pojde v samostan, tudi tam lahko umre med knjigami,— jaz pa ž njo! (Odíde z jokom in jezo.)

19. Govor.

Frko.

To je klasična zmešnjava! Sam večni Bog me je rešil, da nisem té žene mož. Moja žena bo le Minka in

da je več ljubim od samega sebe, hočem jej precej dokazati. (Gre do omare, kjer so knjige, in jih pod mizo zmeče.) Pojte rakom žvižgat vi žalostni prijatelji, Homer, Aristotel, Ciceron, Plini, Galilej, Nevton, Humboldt! Pod mizo! Tamkaj počivajte in ne kalite več moje sreče! Vsi skupaj niste vredni polovice preljubljene Minke. Druzega ne čislam več, nego lepoto, mladost in ljubezen! (Minčino petje se sliši.) Oh ljubeznivi, mili, nebeški glasi! Že gre! pomagaj mi srcé, da jej povem, kaj in kakó čutim! Ves omamljen sem, ves se tresem; sam ne vem, kaj bom govoril!

20. Govor.

Frko. Minka.

Minka.

Dobro ste zadeli, Frko! Teto ste razžalili, da je ko gad razkačena!

Vrhu tega ste pa tudi mož beseda — kaj se takó drži, kar se obljubi?

Frko.

Ne zahtevajte od mene, da bi držal, kar sem v taki omamici obljubil! Zdaj sem pa zbudjen, hvala vašim zalim, angeljskim očescem, iz katerih nebeški žarki v to temno srce sijejo! Vi Minka ste me zbudila, očarala ste me! Zdaj še le vem, da živim! Dovolite krasna devojka, da Vam ponudim svoje gorko srce, ki le za Vas bije! Ali se smem nadjati sreče? (Prime jo za roko.)

Minka.

No, prva poskušnja ni slaba! Kaj pa Vaš oče?

Frko.

Zmerjali so me, da nisem že davno takó z Vami govoril! Nado so mi v srce vlili, de me boste tudi Vi ljubila!

Minka.

Oho, kdo jim je to rekel?

Frko.

Minka, jaz Vas srčno ljubim, bodite mi dobra! (Poljubi jej roko.)

Minka.

Kam pa to zapišem? Je li resnica, kar mi govorite?

Frko.

Sveta resnica! Recite tudi Vi meni, da me ljubite in jaz bom najsrečnejši na zemlji! Kar sem do zdaj zamudil, moram — — (Hoče jo poljubiti).

Minka

(ga odvrne). Počasi gospodičič! Vi ste nekam pozno začeli koračiti, zdaj bi pa radi storili deset korakov namesti enega!

Frko.

Preljuba, zlata Minka! (Zopet jo hoče poljubiti.)

Minka

(zopet ga odvrne). Kje pa je filozofija?

Frko

(pade pred njo na kolena). Tukaj je!

21. Govor.

Prejšnja in Muha.

Muha

(ploska). Dobro, prav dobro!

Minka.

Moj Bog!

Frko

(vstane). Oče moj!

Muha.

No Frko, Ti izvrstno meni snubiš!
Vi pa gospodičina izvrstno učite pre-
učenega mladeniča!

Frko.

Ne zamerite!

Muha.

Kaj zameril? Ta hip poljubi pred
menoj Minko in se jej zahvali, da te
je izpametila! (Frko poljubi Minko.) Podajta
mi roké, da jih za večnost sklenem!
(Frko in Minka mu podasta roké, ktere križem
sklene.) Bog z vama!

22. Govor.

Prejšnji in Komarjeva.

Komarjeva.

Kaj pa to? Minka, kaj delaš?

Minka.

Ljuba tetka, možim se!

Muha.

Botrica, le Vas še tukaj potrebujemo! Dobro došla, stopite k meni, da voščiva skupaj zaróčenima vso srečo!

Komarjeva.

Nikakor ne!

Minka.

Tetka, ljuba zlata moja tetka!

Komarjeva.

Od tega hipa ti nisem več teta!

Muha.

Draga botrica, počasi! Sin moj je bil od mladega okoren in muhast, tedaj je teto snubil namesto sestričine, temveč, ker je tudi teta še mlada in ljubezniva! Prizanesite mu, saj kazni

vendar ne odide, kaj ne Minka? (Minka, smehljáje se, proti Frku.) Usmilite se nevednega mladeniča, in vzemite mene za možá, da ostanete tudi za naprej Minčina teta!

Komarjeva.

Naj pa bo! Minka, le vzemi ga v božjem imeni tega muhca! (Muhi.) Vam pa, ženin moj, ni treba misliti, da sem kadaj verjela našega filozofa besedam in sanjarijam! Le radovedna sem bila, doklé ga prižene in zapelje klasična modrost! Nikakor ne, da bi jaz bila mislila, njegova žena biti, rajša Bog vé kaj! (Sili se smejati.)

Muha.

To vsi dobro vémo! Podajva si, preljuba botrica, roke, enako tudi Minka in Frko, da bodo skupaj mlada in mladi, stari in . . .

Komarjeva.

Muha!

Muha.

In ljubeznjiva tetka!

Minka in Frko.

Živela naša tetka! (Par za parom se
objemó.)

(Zagrinjalo pađe.)

Vilharjeve igre.

IV.

Vilmarjeve igle

VI

Igra Piké.

Šaloigra v enem delu, svobodno po
francozkej.

Poslovenil in založil

Miroslav Vilhar.

O S O B E.

Baron Rocheferrier.

Žan, njegov sin.

Mercier, trgovec.

Roza, njegova hči.

Godí se v Parizu pri gosp. Mercier-u.

1. Govor.

(Prostorna soba. Troja vrata: na sredi, na desnej in levej. Na desnej okno. Pri zidu omare z bukvami in uro. Sredi sobe igralna miza, stoli in dva naslonjača.)

Mercier, Roza.

(Roza na desnej sedi in veze. Mercier sedi na levej in bere časnike.)

Mercier (bere): „Novič se pretresajo imenitne zadeve, ki že dalje časa motijo vso Evropo.“ Menda bodo pretresali in pretresali, dokler se na zadnje vendar le za res udarijo. (Roza skoči k oknu.) Kaj ti je, Roza?

Roza. Papá, zdelo se mi je

Mercier. No?

Roza. . . . da nekaj slišim, ali na ulici, ali na dvorišči.

Mercier. Jaz ničesa ne slišim!

Roza. Morda nisem prav čula. (Zase.)
Kaj pomenja to, da ga še ní? (Séde.)

Mercier (bere): „Novič se pretre-
sajo imenitne zadeve, ki že dalje časa
motijo vso Evropo.“ — (Roza stopi do sred-
njih vrat.) Ti si hujša od vse Evrope!
Kaj te takó moti?

Roza. Zdi se mi, da nekdo gre!

Mercier. Naj pride! Če ima z mano
kaj, že pozvoní!

Roza (zase). Žan pač ni, ker sicer bi
že pred durmi — (gre do omare, kjer ura
stoji).

Mercier (bere): „Novič se pretre-
sajo imenitne zadeve, ki že dalje časa
motijo vso Evropo.“

Roza. Papá! Ura ne gré prav!
Komaj dvanajsto kaže, ali postavim, da
je več!

Mercier (gleda na svojo uro). Tri če-
trti je na poldne! Ure gredó prav, le
tebi menda nekaj prav ne gré, kaj ne?

Roza. Mislim, da niste uganili!

Mercier. Zjutraj si celi dve uri prej vstala, nego je tvoja navada, kavo si pa vendar za vso uro pozneje prinesla! Denes nimaš mirú, pa zakaj? — ker tvoj ženin rigorosum dela in ga ni še nazaj! No, no, ne sramuj se ne! (Poljubi jo na čelo.) Saj vidim, da ne moreš drugače! Tebi je denes pomenljiv dan!

Roza. Jako pomenljiv!

Mercier. Ali bo dohtar, ali ne bo dohtar, — ali boš nevesta, ali ne boš nevesta, — za tó gré!

Roza. Resnica! Papá, ali je težko rigorosum delati?

Mercier. Ljubka, jaz tega ne vem!

Roza. Kar se tiče učenosti, vem, da je Žan prebrisana glava!

Mercier. To ni zadosti, da ti to veš!

Roza. Moj Bog, saj si je ves dan takó glavico belil, da je skoraj obolel!

Mercier. Tudi to ima nekaj dobrega v sebi!

Roza. Rada bi vedela, kaj?

Mercier. Da bo lahko sam sebe prvega ozdravljaj!

Roza. Ne šalite se denes!

Mercier. Njegov oče, baron Rocherferrier, stari naš prijatelj, ki že več let pri nas biva in z nami uživa, nikakor ne dovoli, da se Žan oženi, predno ima kruh. Starček ima od nekdanj svoje muhe

Roza. Vendar je prav dober mož!

Mercier. Tega ne rečem, da ni; dober mož je, prav dober. Srcé ima plemenito, in moško gleda na čast in poštenje! Ali tenak je kakor igla, in za vsako reč nos obesi, da je časi le jeza ali smeh ž njim! Najmanjša reč ga spravi na konja, potem pa ne drži jezika za zobmi!

Roza. Prava brata sta si! Papá, tudi vaš lonček hitro vzkipi, posebno pa kader piketirate!

Mercier. Njegov še hitreje! Pri

igri je tak, da se Bogú usmili! Če izgubi, reče: „Vi te igre ne znate!“ (Smeje se.) Pa jaz da ne znam piketirati? Jaz, ki dam umetniku, kateri je Piké znašel, pri vsakej igri dva asa naprej? Misli si Roza, (ona ne pazi na-nj) jaz sem imel včeraj tri kralje v roki, da kupim četrtega, zavržem dva asa, in kaj se zgodi?

Roza (nekaj čuje). Papá, zdaj gré!

2. Govor.

Prejšnja in Žan.

Žan. Viktorija! Viktorija!

Roza. Si dohtar, ali ne?

Žan. Doctor medicinæ Lutetiis Parisiorum! Draga mi ljubka, tako sem delal, da so mi profesorji ploskali! Soglasno so me potrdili za dohtarja!

Roza. Papá, ali si slišal?

Mercier. Od srca sem tega vesel!

Žan. Čestiti gospod! Le ljubezen do Vaše hčerke mi je pomagala, in goreča želja do nje me krepčala!

Roza. Bali ste se, kaj ne?

Žan. Le en sam hipček! Od konca sem izvrstno govoril, ako tudi so me vprašali važne, težke reči!

Roza. Težke?

Žan. Prav težke! Namreč o tistih zdravilih, ktera človeka takó omamijo, da se več ne zavé!

Roza. Pa ste znali?

Žan. Beseda mi je tekla, ko voda! Na enkrat mi pride misel: kaj pa, ko bi zdaj umolknil? In zares se mi jezik zaplete ino ustavi!

Roza. Oh!

Žan. Megla mi zakrije okó in že se vidim izgubljenega!

Roza. Moj Bog!

Žan. Kakor blisk zagledam v sredi té megle tebe, krasnega angelja, ki mi

podariš novo moč. Megla se raztopi, in jaz izgovorim do kraja, da sem bil samega sebe vesel! Prepričan sem, da prava ljubezen človeka navduši! (Rozi rokó poljubi.)

Roza. Srcé mi veselja igra!

Žan. Bog vé, da sem bolje govoril, nego vse stare bukve in pergamentje!

Mercier in *Roza.* Dobro!

Žan. Je pa li res, gospod *Mercier*, da bomo še denes pisali ženitvanjsko pismo?

Mercier. Še denes! Pa ne mara ni Vašemu očetu všeč?

Roza. Kaj? — Še tega se manjka!

Mercier. Mogoče je vendar! Odrekel ni, pa tudi vprašal ni po tvojej roki! (K *Žanu.*) Dalje ni storil stopinjice! Pojte Vi do njega, in pogovorite se ž njim; saj dobro veste, da zameri, če se Vi o tem prej menite z nama, nego ž njim!

Žan. Grem precej do njega! (Odstopi.)

3. Govor.

Mercier in Roza.

Mercier. Ljubka, zdaj pa vesela bodi!

Roza (objame očeta). Oh, kako ste Vi dobri, Papá!

Mercier. Menda menj dober, nego ti misliš!

Roza. Zakaj?

Mercier. Ker zraven tega, da tebe omožim, le stari dolg plačam baronovej rodovini!

Roza. Pa do zdaj nič nisem čula o tem!

Mercier. Ker sem to dozdej skrivaval. Ako bi bila ti vedela, da tvoj oče in tvoj ded té ženitve želita, ne mara bi mislila, da te siliva, in morda bi se ne bila zaljubila v Žana!

Roza. Tega ne, Papá!

Mercier. Ve ženske ste že take!
Vas dobro znamo! — To reč ti prav lahko
razjasnim!

Roza. Povedite mi, povedite!

Mercier (sede). Glej ljubka! Jaz,
ki svoje hčerki dam dve sto tisoč
frankov dote, rajši jo dam Žanu, ki
nima družega od pota pred seboj, nego
prvem bogatinu! In zakaj?

Roza. Ker je takó ljubeznjiv!

Mercier. Ne, temuč, ker je Žanov
ded tvojega deda otél velike nevar-
nosti!

Roza. Kdaj?

Mercier. Tega je že nad 80 let;
še pred republiko. Moj oče so bili
doslužili v kraljevej gardi in so se
imeli oženiti. Nek večer pred poroko
se spró s kadetom, ki je tudi lazil
za njih ljubko, mojo materjo, ter se
jim prelizaval. Moj oče, hude jeze . . .

Roza. Kakor Vi časi!

Mercier. In ti tudi! —

Roza. Dalje, dalje!

Mercier. Moj oče hude jeze pokličejo kadeta na dvoboj in mu z mečem prebodó srcé!

Roza. Mili oče nebeški!

Mercier. To je že takó! Oče bi bili v najhujšej zadregi, da ni gospoda barona Rocheferriera!

Roza. Kakó je on rešil Vašega očeta?

Mercier. Vlade je prosil, da ga je pomilostila, in potem mu je izročil skrb za svoje grajščine!

Roza. To je bil možák!

Mercier. Vrl možák! — Malo potem dobimo republiko; baron je popustil deželo in izgubil vse imenje. Njegov sin, ta baron, ki je zdaj pri nas, vrnil se je bil še le, ko so bili Napoleona že priklenili na svete Helene otok, in komaj dve, tri leta pozneje sva se spoznala.

Britke ure je učakal, ženó je izgubil in vse vse, do zadnjega vinarja! Skri- val je grenko žalost, — saj ga znaš, — ali jaz nisem bil slep, in do srcá me je ginilo njegovo siromaštvo, nje- gova nezaslužena, trda osoda! Urno mu ponudim rokó, ali ponos, prirojeni ponos mu je branil! Sklenil sem, da ga prevarim; tedaj sem legál, da je bil njegov oče mojemu očetu posodil mnogo novcev; da so se računi izgubili, da so mi pa oče to zapovedali na smrtnej postelji, in da ne morem storiti, nego da mu ponudim polovico vsega svo- jega imetka. Tudi tega se je branil, na zadnje pa vendar prijazno v mojo desno segel! Ali vendar se vedno bo- jim, da me kdaj popusti, in da ga od hiše zapodi kaka mala besedica. Saj veš, kakšen je! Da pa še t e m u v okom pridem, zato sem od srca vesel, da si se ti v njegovega sina zaljubila! Bog vama daj srečo!

Roza. Hvala, preljubi moj Papá!
(Objame ga.)

4. Govor.

Prejšnja, baron in Žan.

Mercier. Ljubi gospod baron! Vam ni všeč, da je Vaš sin doktor medicine?

Baron. Prav všeč mi je! Pa tudi nisem nikdar dvomil, da ne bo! Ne mara ste Vi dvomili?

Mercier. Jaz še menj! Saj vem, da je priden in da ima glavico! Pa vendar dovolite, da Vam srečo voščim!

Baron (mu podá roko). Lepa hvala, gospod Mercier!

Roza. Gospod baron, ali mi dovolite, da Vas objamem?

Baron (se prikloni). Hotel sem jaz prositi, da Vi meni to dovolite!
(Objame jo.)

Roza (ga pelje do stola). Sedite, gospod baron!

Baron. Vi ste preljubeznjiva!

Roza. Pa še ta stolec pod nogé!

Baron (kakor da bi se branil). To je preveč!

Žan. Papá, Vam je zdaj kaj bolje?

Roza. Kaj Vam je bilo slabo?

Baron. Odleglo mi je! Od težkih sanj me je bolela glava.

Mercier. Pa že včeraj Vam ni bilo prav, ker ste bili pri igri zaspali!

Baron. Ne, gospod Mercier, jaz pri igri nikdar ne spim! To bi bilo nerodno; nerodnost pa ni moja navada!

Mercier. Bog ne daj! Ali časi vendar človeka premore, da zadremlje, kakor na priliko sinoči Vas.

Baron (resno). Jaz Vam še enkrat pravim, gospod Mercier, da nisem spal! Le to je mogoče, da sem se bil zamislil!

Mercier (razdražen). Kaj zamislil!

Roza (očetu pomiga). Papá!

Mercier. Naj pa bo! Tedaj ste se pa zamislil! (Tiho Rozi.) Kimal, dremal, spal je, da so mu kvarte iz roke padale!

Baron (ni prav razumel). Kaj pravite, gospod *Mercier*?

Mercier. Pravim, da stoji pred nami mladenič, ki od nas po zaslugi zahtéva, kar mu gré!

Baron (gleda Žana). Takó? Kaj je taka sila?

Žan. Ljubi Papá!

Mercier (sede k baronu). Pravico ima gospod baron, da išče, kar smo mu obljubili!

Baron. Znam, gospod *Mercier*, in jako me veseli!

Mercier. Tedaj mislim, da imate Vi govoriti! (Tiho). Saj je oče, in to lahko stori!

Baron. Ne bom tajil, da je dovršel moj sin to, kar je vgodno Vašim

željam, gospod Mercier! On je zdaj dohtar, samostojen, ima službo.

Mercier. Prav službe še nima!

Baron. Službo sem djal, ktera ga do dobrega povikša . . .

Mercier. Če mu bomo pomagali!

Baron. O tem se ne menim, gospod Mercier! Jaz ne mislim nikdar, da bi Vam za mojega sina najmanjšo težavico naložil! Moj sin lahko od svoje službe

Mercier. Živi? — Tako hitro še ne! —

Baron. Zakaj ne?

Mercier. Prvič je treba bolnikov, drugič bolnikov, tretjič bolnikov! Ti pa ne zrastó v enem dnevi, kakor gobe.

Baron. Prosim gospod! Začetek je prav dober. Že od včeraj ima bolnike.

Mercier. No?

Baron. Plemenito gospo Réveljevo, našo sosedo, ki je precej po mojega sina poslala!

Mercier. To je že nekaj! Pa mislite, da je to že zadosti?

Baron (ga čudno pogleda). No?

Žan. Kmalo bi bil od samega veselja zábil, da moram k njej!

Mercier. Vidi se, da ste še mlad dohtar!

Baron (vnovič *Merciera* gleda). Podvizaj se, moj sin!

Žan. Grém! (H *Rozi.*) Pa se tudi koj vrnem! (Odstopi.)

Baron (vstane). Gospod *Mercier!* Dovolite, da se samá pogovoriva!

Mercier. Prav, gospod baron! — Odstopi, *Roza!*

Roza (tiho). Moj Bog! ne mara bo še kaj zaviral?

Mercier (tiho). Mislim, da hoče le med štirimi očmi za sina snubiti! (*Roza* odstopi.)

5. Govor.

Baron in Mercier.

Mercier. Zdaj sva samá!

Baron. Gospod Mercier!

Mercier. Gospod baron!

Baron. Jaz ne pazim na vsako misel; nisem pretenek zastran marsiktere besede, vendar pa ne trpim taci, ktere lahko takó ali takó obrnem!

Mercier. Jaz nisem nobene take pregovoril!

Baron. Pa ste jo!

Mercier. Prosim, katero?

Baron. Da dvomite o službi mojega sina!

Mercier (se smeje). To je res; saj ni še dve uri dohtar.

Baron. To je tudi res! Ali te besede pravijo, da moj sin premalo služi!

Mercier. I najsi!

Baron. Če je takó, mislim, da se mu ni še sila ženiti!

Mercier. Pojte, pojte!

Baron. Ako so to Vaše misli, le na dan ž njimi! Ni jaz, ni moj sin se ne siliva!

Mercier. Ta je puhla! Ali se nisva zmenila, da se Vaš sin oženi, kadar dobi diplom?

Baron. To je da! Pa če imate vendar kak zadržek

Mercier. Gospod! Jaz nimam zadržka! Nisem ne mara jaz prvi te ženitve izprožil?

Baron. To je gotovo!

Mercier. Pri nas je navada, da pride snubitev od moške strani; ne mara pa Vam, gospod baron, ponos brani

Baron. Ponosa ne znam, gospod Mercier! Moja ponižnost je dovolj znana!

Mercier. Ne mara pa, gospod baron, preveč skrbite, da nisva oba enako bogata?

Baron. Dovolj mi je, gospod! Jaz vem, kaj sem; pa siromaštva mi ni treba očitati!

Mercier. Bog ne daj! (Zase.) Ponosen ne, ampak ošaben!

Baron. Ta ženitev bi bila res velika sreča mojemu sinu

Mercier (zase). Mislim, da bi bila!

Baron. Pa tudi zarad našega starega imena bi se lahko dobro oženil; ali Vi tega ne mislite?

Mercier (razkačen). Kaj mislite Vi, da bo moja hči poleg nje lepe dote do groba devica?

Baron. Vi ste razbeljen, gospod!

Mercier. Kaj me pa zbadate?

Baron (mu rokó podá). Nisem menil Vas razdražiti, le to mi je na srcu in na jeziku, da Vaše hčerke ne bo kazilo imé Rocheferrier!

Mercier. Prav je! Tedaj poročiva ju, ko se takó ljubita!

Baron. Najsi Vaša hči neče dalje čakati.

Mercier. Vaš sin pa še menj.

Baron. In ako obstanete, da še denes pismo spišemo.

Mercier. To se vé, da obstanem!

Baron. Tedaj tudi jaz to privolim!

Mercier (zase). Privolim! Kakor bi jaz snubil njegovega sina!

Baron (z vso ošabnostjo). Vaša želja naj se izpolni!

Mercier (zase). Ta milost je vredna dve sto tisoč frankov! Pa otroka nista kriva, če ta mož počí od samega napača!

6. Govor.

Prejšnja, Žan in (pozneje) Roza.

Mercier (Žanu). No, kako je plemenitej gospé?

Žan. Nič posebnega! Kmalo bo dobra!

Mercier. Da le gré od konca po sreči!

Žan. Mrzlica je jo stresla, pa se nadjam, da je ne bo več!

Mercier. Zdaj odložite dohtarske skrbi in bodite ljubeznjiv ženin!

Žan. Ki ima opravila sè srcem! Srce pa zmerom pri sebi nosim!

Mercier. Zdaj imate zanj pravo priliko! (Po žepih išče.) Da te! Kje je pismo? . . . (Kliče.) Roza! Roza!

Roza (znotraj). Kaj želite! Papá!

Mercier. Nič posebnega!

Roza (pristopi; tiho). Ali je baron snubil?

Mercier (tiho). Ne! Saj ga znaš! (Glasnó.) Prinesi mi pismo, ktero leži na mojej mizi!

Roza (veselo). Aha, tisto pismo!

Mercier. Tisto, tisto, že veš!

Roza. V trenotki bo tukaj! (Odteče in ga precej prinese.)

Mercier (tik barona, ki zopet sede). V tem pismu je, koliko ti dam za doto, in kaj prihranim sebi in svojemu prijatelju. Prvič: gospod baron in jaz si prihraniva sobe, kakor do zdaj. Drugič: moja hči in ženin dobosta vse druge sobe, z novo opravo, katero jaz kupim. Tretjič: živež je moja skrb, samo da ostanemo vsi pri enej mizi. Četrtič: dam hčeri 200 obligacij, vsako po tisoč frankov.

Žan. Gospod *Mercier*, to je vse preveč!

Baron. Tudi jaz bi to mislil! Saj moj sin lahko živi od lastnega zaslužka!

Mercier (tiho). Zopet bi rad začel! (Na glas.) Gospod baron, mi dva sva enih misli! Ali, kar sin v začetku zasluži, to je komaj za darila ženski in za igrače naslednikom, (tiheje) katerih menda bo več, nego bolnikov, posebno prva leta!

Baron. Kaj ste na tiho djali, gospod Mercier!

Mercier. Da je vse to na tanko v pismu, in da biležnik le prepíše!

Baron (možko). Žan, naj pride v pismo tudi to, kar jaz Vama dam! (Potegne papirček iz žepa in bere.) Otrokoma izročam vse, kar bi denes ali jutri kje podedoval!

(Vsem skoraj smeh uide. Baron posebno Merciera gleda.)

Mercier (zase). Nima vsak stricev v Mehiki!

Baron. Kaj pravite, gospod Mercier?

Mercier. Da mi je vse prav po volji, le to ne, da še ne igrava vsakdanjega piketinca!

Baron (prijetno). Ali bi radi igrali?

Mercier. Vi ne mara ne?

Baron. To ljubav Vam rad storim!

Mercier (zase). Ljubav? Pa se sam trese, ko vidi kvarte, kakor pes pri kostéh! (Rozi.) Roza! Primekni mizo

in prinesi kvarte! (Roza in Žan to preskrbita.) Nateknite naočnik, gospod baron, da denes ne zavržete želodnega kralja namestu kupnega, kakor včeraj!

Baron. Ne smejajte se temu, kar Vam je včeraj koristilo!

(Sedeta. Roza pomakne svoj stol k baronu. Žan za njenim stolom slovt. Mercier meša in deli.)

Žan (gleda, kaj Roza veze). Kaj delate lepega?

Roza. Za najino sobo!

Žan. Kmalo bo dovršeno!

Roza. Saj se že trudim ves mesec!

Žan. Res?

Roza (prikima).

Mercier. Gospod Žan! Ne greste po biležnika? Recite mu, naj pride pred peto uro, da podpišemo pred kosilom! (Baronu.) Ali bova igrala za kaj ali za nič?

Baron. Jaz sem že stavil!

Mercier. Pa še jaz!

Žan (šeptá Rozi). Z Bogom! Kmalo bom zopet pri Vas!

Roza. Z Bogom!

7. Govor.

Prejšnji brez Žana.

Mercier. Kaj napovedate?

Roza (očetu). Če bo biležnik z nami kosil, nas bo pet!

Baron. Jaz imam šest kúp!

Mercier (Rozi). Pet!

Baron. Šel je! Šest in kvint major je 21. —

Mercier. Roza! Biležnikov pisar bo tudi z nami kosil, ker je Žanov prijatelj!

Baron. Če se hočete z gospodičino pomenkovati, gospod Mercier! rajša jenjajva!

Mercier. Nikakor ne! Prosim!

Baron. Štejem že 21, in 14 asov, to je 95!

Mercier. Ne zamerite, jaz imam 7 src in sept od kralja!

Baron. Prepozno! Jaz sem že napovedal 6, Vi pa le 5!

Mercier. Pet sem rekel le Rozi, da nas bo namreč pet pri mizi!

Baron. Kar ste rekli, rekli ste! Jaz Vam ne morem pomoči!

Mercier (jezen). Res je sicer, ali meni nikakor ni všeč! Roza, tega si ti kriva! Ljuba moja, najrajša igrava sama!

Roza. Grém, grém! (Pevaje odstopi.)

8. Govor.

Baron, Mercier.

Baron. Vrhū tega ste mač! Kar položite!

Mercier (jezno). Ta igra je Vaša, ker sem jo sam izgubil!

Baron. Enako se je včeraj meni godilo!

Mercier. Prosim, ne enako!

Baron. Enako!

Mercier. Če ima Vaša veljati, naj pa veljá! Ali ste že kupil?

Baron. Sem! Prosim, kaj imate?

Mercier. Imam 6 želodov.

Baron. Jaz 6 kup.

Mercier. Vi jih nimate več nego 5. — Kvint od kralja!

Baron. Vsaj toliko potrpite, da pregledam svoje kvarte. Ako se Vam kam mudí, jenjajva! Saj igrava skoraj le za kratek čas, pa ne za velike dobičke!

Mercier. No, no, saj potrpiam. (Položi svoje kvarte na mizo, in se nevoljen s hrbtom nasloní.)

Baron. Pregledal sem! Prosim, dalje!

Mercier. Vendar že! (Poprime kvarte.) Šest želodov in kvint je 21, 3 asi je 24, 3 fantje je 27 ino 3 desetice . . je 90! (Meče kvarte in pristavi.) Je 91, 92, 93, 94, 95

Baron. Gospod *Mercier*! Kako imate Vi 3 ase, 3 fante in 3 desetice? Jaz pa imam 14 kraljev!

Mercier. Zakaj ste jih pa zamolčali?

Baron. Videl jih nisem! Prehitro igrate!

Mercier. Žal mi je! Zdaj je prepozno!

Baron. Vi ste le dobili, ker mi niste dali časa, da bi pazil!

Mercier. Kakor včeraj!

Baron (srdito). Ni res!

Mercier. Kakor včeraj!

Baron. Trije asi se ne povedó, kadar ni nobenega kralja!

Mercier. Vsak igra in napoveduje zase!

Baron. Vi ne uméte le-té igre!

Mercier. Vi pa Vi! Zato zmerom dobivate, ha, ha!

Baron. Zdaj ste le dobili, ker ste me prehiteli!

Mercier. Prehitel? Ne mara sem Vas osleparil?

Baron. Foj, to ni ostesanega človeka beseda!

Mercier. Tudi Vaše besede niso pregladke! (Vrže kvarte po mizi in poskoči.) Z Vami nikdar več ne bom igral! Vaša ošabnost je prevelika!

Baron (položi svoje kvarte na mizo in se po časi vzdigne). Gospod! Jaz nisem ni ošaben, ni prevzeten! To sem denes dokazal, ker sem dovolil, da se poroči baronov sin s trgovčevo hčerjo!

Mercier. Baron, Vi ste preskočili na drugo stran, od ktere Vam odgovarjam, (zaničljivo) da ste mi lepo čast skazáli!

Baron. Še prelepo!

Mercier. Vašemu mlademu baronu naj se zdí sreča, da dobode mojo hčer in 200000 frankov ž njó!

Baron. V mojih očéh novci preveč ne veljajo, ker ste jih lahko tako ali takó dobili!

Mercier. Zakaj pa jih niste Vi takó al takó dobili?

Baron. Kadar se novci naslanjajo na čestitljivo imé, potem še le dobodo pravo veljavo!

Mercier. Ime pa brez novcev — je reva vseh rev!

Baron. Gospod! Vi ste zabili, s kom govorite.

Roza (nastopi). Oh, moj Bog!

Mercier. Vi pa ne zabite, tistega zaničavati, česar dobrote uživате!

9. Govor.

Prejšnja in Roza.

Roza. Odjenjajte oče, prosim Vas!

Mercier. Ne jaz! Ti se ne mešaj med naju!

Baron. To je preveč! Pa prav se mi godi! Sej sem moral vedeti, kaj me pod cepcem čaka!

Roza. Gospod baron!

Mercier. Zdaj si ga sama slišala!

Baron. Oh, da nisem prevdaril, da je vatal vendar lesen, najsi meri svilo!

Roza. Kaj delate, gospod!

10. Govor.

Prejšnji in Žan.

Žan (odloži klobuk). Biležnik dela naše pismo; o petih bo že tukaj!

Roza. Oh, ljubi Žan, kaj se je v tem kratkem času zgodilo!

Baron. Sin moj, pisma ne podpiševa!

Žan. Kaj? Zakaj ne?

Baron. Ženitve tvoje ne privolim več!

Žan. Moj mili Bog!

Mercier. Kakor Vam je všeč!

Žan. Za Boga svetega! kaj se je zgodilo?

Baron. Mene in tebe in našo rodovino je psoval!

Žan. Ali je to mogoče?

Mercier. Mene in mojo hčer je zaničaval!

Baron. Žan! Očital nam je siromaštvo!

Mercier. Ošabnost!

Baron. Sin, tukaj ni za naju! Pojdiva! (Sina odpelje.)

Roza. Moj Bog! Moj Bog!

11. Govor.

Mercier (za njima). Ako mislita, da bom za Vama tekkel, motita se! Roza, ti si priča, kako je z mano delal! (Za njima.) Obé roki bi mi poljubiti moral!

Roza. Oh, oče moj!

Mercier. Tebi je ne mara celó žal?

Kaj nimaš prav nič srca do očeta?

Roza. Ne dvomite o meni!

Mercier (mizo sklada). Preklete kvarte in piket, in kdor ga je znašel! — Roza, prepovedujem ti za vselej še kdaj misliti na barona in njegovega sina! Prepovedujem ti! (Odstopi.)

12. Govor.

Roza, potem Žan.

Roza. Nanj ne misliti? Ali je on kriv, da je njegov oče ošaben? Moj Bog, (Žan nastopi) kdo bi se bil tega nadjal pred polovico ure? (Joče.)

Žan. Roza, preljuba moja Roza! Povej, kaj se je zgodilo in kakó!

Roza. Pri piketu sta se zbesédila.

Žan. Vsa najina sreča . . .

Roza. Za dva, tri reparje!

Žan. In več se ne potolažita!

Roza. Ne? Nikakor več ne?

Žan. Vaš oče so začeli!

Roza (živo). Ni res! Vaš oče so začeli, ker so mojemu nerodno odgovorili!

Žan (ponosno). Prosim gospodičina! Moj oče niso še nikomur nerodno odgovarjali! Gospod Mercier so take očitali, da jih ne pretrpi nobeno srcé!

Roza (ponosno). Ne zamerite gospod! Vaš oče so mojega prvi žalili!

Žan. Prosim! Moj oče so se komaj branili!

Roza. Gospod baron so take ošabnosti!

Žan. Gospod Mercier so take hude jeze!

Roza. Tega mi ne govorite o mojem očetu!

13. Govor.

Prejšnji, Mercier.

Mercier (med vrati). Skupaj sta!

Roza. Moj oče ne razžalijo niti otroka ne! Dobrega srcá in dobre duše so! To pa vem, da jih ta hip več žali, nego mene, Vas in vse nas!

Mercier (tiho). O ti zlato dete!

Žan. Vse to prav rad verujem! Ali moj oče nikakor tukaj več ne morejo bivati; od mene pa čast in dolžnost zahtevati, da grem ž njimi!

Roza (si zakrije oči). Pa z Bogom, gospod Žan!

Žan (jo prime za roko). Dragi angelj, z Bogom! (Poljubi ji rokó.) Z Bogom! (Gré.)

Mercier (kliče). Žan! Gospod Žan! Le eno besedo!

Roza. Moj oče tukaj? (Hoče odstopiti.)

Mercier. Ostani Roza! (Žanu.) Kam hočejo iti Vaš oče?

Žan. Kamor bodi!

Mercier. Ali so hudó razkačeni?

Žan. Tožijo, da ste jim srcé pre-trgali!

Mercier. Žalibog res je!

Roza. Oče! Pa tudi baron Vam!

Mercier. Tudi je res; vendar mi je žal, ker vem, da sem delal brez glave!

Roza. Papá!

Mercier. Otrok moj! Oh da sem mu očital dobrote! In zakaj? — zaradi 14 asov ali celó le kraljev! Kaj ga nisem znal, da se rad prepira in da slabo igra? Kaj nisem vedel, da je 12 let starejši od mene? Da je moj gost? Da so mu še moj oče hvalo dolžni? Oh ti nesrečna jeza, kam si mene zapeljala! *Žan* od srca rad bi ga odpuščanja prosil, ino roko mu ponudil!

Roza. Storite to, očka moj ljubi!

Mercier. Kaj pravite Vi, gospod *Žan*?

Žan. Da so moj oče srečni in bogati, potem bi že sami to storili, prej nego Vi.

Mercier. Ali bi?

Žan. Zdaj pa, ker čutijo, da so nesrečni in ubogi, ne podadé se in roke ne vzamejo!

Mercier. Kaj pa bo?

Žan. Jaz ne vem!

Mercier. Vendar mi trije vidimo, da je treba poravnati! Le kako? — tega še ne vem!

Žan. Moj oče tega nikdar ne zabijo! (Premišljuje.) Pač! Stojte! Nekaj moram poskusiti!

Roza. Oh, predragi moj, pomagajte!

Mercier. Ali je mogoče?

Žan. Predrznil bi se!

Mercier. Le, le! Saj je na blagost Vam, Rozi in dvema očetoma!

Žan. Da, predrznem se! Očeta že slišim! Skozi to sobo morajo, ako hoté oditi! Pustita me samega, prosim!

Roza. Daj Vam mili Bog vso srečo!

Mercier. Pojva, Roza, pojva! (Odstopita.)

14. Govor.

Žan, Baron.

Baron. Kar je najinega, to sem zložil! (Privleče kovčeg, klobuk ima na glavi, rokavice v roki; ves blede.) Žan! nisi najel človeka, da bi najino robo prenesel?

Žan. Nisem ga še!

Baron. Poišči ga precej! Tukaj ne morem več ostati!

Žan. Papá! Vi ste še vroči!

Baron. Kaj ne bom? Pa nič ne dé! Život se mi ves trese! Razžaljen sem do smrti!

Žan (očetu žilo tiplje). Včeraj Vam ni bilo dobro! Sedite, prosim Vas! Ohladite se prej! (Primakne naslonjač.)

Baron. Ni treba!

Žan. Le hipec, dokler najdem človeka!

Baron. Naj pa bo! (Sede.) Tam v omari sti še dve moji knjigi: „Vandejska vojna in knjiga o plemenitaših.“

Žan (prinese). Tukaj sti!

Baron. Naj ji spravim v kovčeg!
(Ko spravlja in ključek v žep vtakne, vlije Žan iz stekleničice nekaj kapljic v ruto in se bliža očetu.)

Žan. Zopet se trudite, pa Vam bo škodilo!

Baron. Saj si pa zdaj malo počijem! (Dobro se nasloni na stolu.)

Žan. Vaše čelo je vroče ko ogenj!
(Briše očeta z ruto, in poklekne predenj. Oče pripogne glavo, in zatisne oči.)

~~Baron~~ (tihotno). Papá! Ne zamerite, ako Vam za hipec ustavim življenje, saj ga Vam hočem z ljubeznijo in srečo potem zdaljšati!

15. Govor.

Mercier, Roza in prejšnja.

Žan (tiho). St! St! Tiho!

Roza (zagleda barona). Moj Bog, kaj jim je?

Žan (kaže stekleničico). Spé!

Mercier. Brez nevarnosti?

Žan. Brez nevarnosti! — Kloroform! Predno se zbudé, le hitimo!

Mercier. Kaj? Kako?

Žan. Mizo sem! (*Mercier* in *Roza* jo prineseta.) Kvarte, kakor pri zadnjeji igri!

Mercier. To je moja reč! (*Spravljaja kvarte v red.*)

Žan. Kmalo bi bil knjige zabil! (*Vzame ključ iz očetovega žepa, odpre kovčeg in dá knjigi Rozi.*) Deníte knjigi v omaro! (*Nese kovčeg, klobuk in rokavice v očetovo sobo.*)

Mercier. Roza, daj mi časnik! Sedi, kjer si bila med igro, in vezi!

Roza. Semkaj časnik, — sem-le pa jaz!

Žan (se vrne). Dobro! Še malo zraka, da se hitreje zbudé! (Odpre okno in gré za stol k Rozi; Mercier bere časnik.)

Roza. Oh, kako mi srce bije!

Žan. In meni!

(Baron začne gibati, odpre oči, gleda zdaj Merciera, zdaj kvarte, zdaj Rozo, zdaj Žana; zadnja dva se pomenkovata).

Mercier (gleda izza časnika). Vendar ste se prebudili, dragi prijatelj! Dobro ste spali!

Baron. Kaj? Kako?

Mercier. Vsaj zdaj ne porečete, da Vas nisem čakal! Še jaz bi bil kmalo zadremal, (zdeha se mu) pa mi je časnik branil!

Baron. Žan!

Žan. Papá!

Baron. Kaj delava tukaj?

Žan. Jaz se menim tukaj z mojo preljubo nevesto, in čakal sem, da ste se zbudili!

Baron. Da sem se zbudil?

Mercier (prime svoje kvarte). Prosim, gospod baron! Povejte, kaj imate? Menda polno pest kup!

Baron. Precej, precej! Vendar Žan, povej mi, kaj misliš o tem?

Žan. Jaz papá, ne mislim družega, nego kakor da ni pod nebom srečnejšega od mene!

Baron. Zakaj?

Žan. Pismo sem že k biležniku nesel!

Baron. In potem?

Žan. Potem?

Baron. Ko si se vrnil?

Mercier. Ali bova igrala, ali ne?

Baron (vstane). Sin, ti si bil pričujoč, ko sem bil razžaljen!

Mercier. Razžaljen? Pri meni? Kdo Vas je?

Baron (ves zmoten). Kdo?

Žan. Papá! Ko sem se vrnil, Vas sem našel, da ste sladko spali! Gospod

Mercier so mi šeptali, da ste zadremali!

Mercier. Baš ste hoteli napovedati 6 kup.

Baron. O?

Roza. Dobre pol ure je že minolo!

Baron. O?

Roza. Mi pa smo sedeli, da Vas le nismo zbudili!

Baron. Moj Bog, kaj sanjam?

Mercier. Zdaj ne; morda ste v spanji!

Baron. Sanjal?

Mercier. Ne bi dvakrat rekel!

Baron (vse ogleduje). Ne! Tega se niso predrznili! Pa vendar, — prav čisto vem, — (Žanu) kje je naš kovčeg?

Žan. Kakošen kovčeg?

Mercier. Kovčeg? Čemu?

Žan. Papá, jaz ga ne vidim! V Vaši sobi je eden!

Baron. Kaj nisi ti meni pomagal knjigi vanj spravljati?

Roza. Kteri knjigi?

Baron. „Vandejsko vojsko, in knjigo o plemenitaših!“

Roza. Obe sti v omari tam-le!

Baron. Tam? — Res je!

Roza. Ali bi ju radi?

Baron. Prosim! (*Roza ji prinese.*) Sanjal sem, — oh da bi bilo res!

Mercier. Kaj dvomite, da ste?

Baron. Ključek od kovčega? (*Seže v žep.*) Tukaj ga ni! Ne mara je . . . (*Gré v svojo sobo.*)

Roza. Moj Bog! Če ga najde!

Žan. Tega ne skrbite!

Mercier. Držimo se le moški mi trije!

Baron (*se vrne.*) Kaj se pogovarjate?

Mercier. Da ste ne mara kaj izgubili?

Baron. Nisem ne! (*Bliža se Mercieru.*) Ali je res, da se nisva prepirala?

Mercier. Za Boga svetega, midva?

Baron. Midva!

Mercier. Denašnji dan? In zakaj?

Baron. Zarad igre?

Mercier. Še predno sva začela igrati? To bi bilo prezgodaj! Morda se sprimeva pozneje!

Baron. Ali se nisva razžalila?

Mercier. Bog obvaruj! Ne mara ste me v težkih sanjah naredili mač, po vrhu me pa še karali! To Vam iz srca odpuščam! (Podá mu roko.)

Baron (se malo obotavlja, potem mu seže v roko in ga objame).

Žan (Rozi tiho). Sreča, nad srečo!

Baron. No, ker je v resnici takó . . .
(sede.)

Žan (tiho). Otéta sva!

Mercier. Ali že enkrat poveste ali ne, kaj imate?

Baron. Lepe kvarte!

Mercier (zase). Saj sem jih dolgo izbiral!

Baron. Šest kup, kvint major,

14 asov, repik! Zmagal sem!
Igra je moja!

Mercier. Udajam se!

Baron. Dobil sem!

Mercier (podá eno roko Rozi, drugo Žanu; vsi trije se baronu priklanjajo).

Mercier, Žan in Roza. Mi tudi!

(Zagrinjalo pade.)

Vilharjeve igre.

v.

WILBURNE 1840

V

Servus Petelinček.

Šaloigra v enem delu, svobodno po
nemškej.

Poslovenil in založil

Miroslav Vilhar.

O S O B E.

- Dragutin Zalétel, botanik in fizik.
Barba „ njegova gospa.
Izabela „ njegova bratranka.
Jera, njegova dekla.
Petelinček, trgovec.
Francè, njegov sin.
Dva postréščika.

Godí se v Zaletélovej hiši.

1. Govor.

(Velika soba, zadaj v sredi široko okno, na desnej med dvema vratoma omara; na levej vrata v kuhinjo in okno na ulico. Mize in stoli. Mnogo knjig in kemičnih priprav. Jera s premičnim sedalom. — Noč.)

Barbara, Izabela, Jera.

(V začetku je oder prazen. Na ulici je večerna godba. Potem stopi iz svoje sobe na desnej:)

Barba. Oh, meni na čast godejo!

Izabela (takisto): Oh, meni na čast godejo!

Jera (takisto, pa od leve strani): Oh, meni na čast godejo!

Barba. Gotovo je tisti mladenič, ki za menoj hojéva!

Izabela. Gotovo je tisti mladi, ljubeznjivi tujec!

Jera. Gotovo je moj topnik!

(Vse tri hité k oknu:) Naj se prepričam!

(Druga drugo zagleda, in vse ostrmé.) Jej!

Barba. Izabela!

Izabela. Moja teta! } (Ob enem.)

Jera. Križan amen! }

Barba (jezno). Kaj imate tukaj opraviti?

Izabela (v stiski). Na čisti zrak sem hotela priti!

Barba. Skozi zaprto okno? —
(Jeri:) Kaj pa ti?

Jera. Jaz sem hotela okno obrisati.

Barba. Po noči? Oboje ni res!
Resnico mi povediti!

Izabela. Jaz . . . jaz . . .

Jera. Kaj bi se bala? Jutri je moj god, in mislila sem, da se me opominja moj topnik!

Barba. Ha, ha, ha! Ti misliš, da pod oknom gode? Poberi se precej v kuhinjo, in sama si zagodi s pokrivačami in lónci! — (Izabeli:) Tebi pa je

spodobno, tebi, da laziš po noči gledat skozi okno, kdo se po ulicah klati! O, tebi je to kakor nalašč, ker se že drugi mesec omožiš!

Izabela. Jaz, teta, omožim? Moram vendar prej vedeti za ženina!

Barba. Ni treba! Tudi jaz nisem do predzadnje ure poznala svojega možá, pa vendar živiva prav srečno skupaj.

Jera (zase). Kakor pes in mačka!

Izabela. Tedaj niste poznali ljubezni?

Barba. Tudi ti ne boš družega ljubila, nego kogar ti stric in teta ukažeta!

Jera (zase). Ha, ha! Vaju bo vprašála!

Barba. Še to bi se hotelo, da bi vsaka goska vedela več od mene!

Izabela. Teta! Znete Vi mojega ženina?

Barba. Njegovega očeta znam, in to je zadosti!

Izabela. Jaz pa imam že svojega ljubega!

Barba. Ne vem, če bo kaj!

Izabela. Prav lepega mladeniča! Na zadnjem plesu sva se zaljubila!

Barba. Bodi si kdor hoče; tebe, zadnjič ti povém, dobí mladi gospod Petelinček!

Izabela. Teta, jaz ne maram niti petelina, niti petelinčka! Rajša vlečem pepelnično sredo vse plohe vsega mesta!

Barba. Zadosti je vsega tega! Spat pojdi! Jutri boš dalje slišala! (*Izabela odstopi.*)

Jera (leze proti oknu). Moram vendar pogledati, kdo je pod oknom!

Barba (leze proti oknu). Naj vendar pogledam, kdo je godel! (*Druga se druge dotakne.*)

Obé. Jej!

Barba. Kaj si še tukaj! Precej se poberi, če ne, jutri te zapodim!

Jera (zase). Ne bo še vsega konec! (*Odstopi počasi.*)

Barba (se ozira). Hvala Bogu, da sem zdaj sama! (Gleda skozi okno.) Ni ga in ni ga več! (Odide v svojo izbo.)

2. Govor.

Dragutin, pozneje Barba.

(Dan. Dragutin nastopi, v roki drži goštaro, katero s klobukom vred na mizo postavi.)

Dragutin. „Aurora musis amica!“ tako so djali moj stric, takó pravim tudi jaz. Že pred štirimi sem bil v laboratorii; mešal in kuhal sem, in tá goštara naj vsemu svetu dokaže, da sem učena, modra glava in tak kemik, da ni enacega! „Aurora musis amica!“ (Barba nastopi pri zadnjih besedah.)

Barba. Ali te zopet kaj mika?

Dragutin. Barbka, bodi mi prijazna, saj vidiš, da imam opravil!

Barba. Ti in tvoja opravila pojte rakom zvižgat! Koliko si že potrošil s

to kemikarijo? Bedák si bil in bebec ostaneš!

Dragutin. Ohó!

Barba. Da ti ne pusti rajni stric nekaj petic, ne mara bi še denes pure pasel!

Dragutin. Ohó Barbka! Kaj nisem znašel tistega imenitnega mazila, s katerim ali si mažeš nogo . . .

Barba. Ali škorne, vse enako je!

Dragutin. Barbara! Ne jezi me!

Barba. Kaj bi te jezila? Samó povédam ti, da vse té-le tvoje torte in retorte, mešanice in zmešanice veljajo menj od črvivega lešnjaka!

Dragutin. Rabarbara, jaz ti pa povedam, da samó to, kar sem denes znašel, veljá več, nego vse, kar mi je stric pustil!

Barba. Ne mara je med za muhe ali bolhe?

Dragutin. Da bi te vendar! Tukaj je Terjak, Opium, Solanum, Mercurium

in še družih zdravil več! Ako kozarček tega izpiješ, precej umreš, — če pa samo dve, tri kapljice, le sladko zaspíš, in kadar se zbudiš —

Barba. Bodeš mrtev!

Dragutin. Ohó, — bodeš zdrava! .
Barbka! Najsi me živega vedno s kámenjem lučáš, vendar sem si v svesti, da mi zanamci zaradi té nebeške najdbe postavijo velik kamen na grob, na katerem bo vpisano zlato moje imé .

Barba. Zaletel!

Dragutin. Barbara!

Barba. Pod tvojo streho ni možgán!

Dragutin. Rabarbara!

Barba. Za vse drugo ti je mar, samó za hišo ne! Kaj misliš, da bom vedno sama vse na glavi imela? Ne samó lastnih najinih potreb in zadev, zdaj si mi še Izabelo nakopal!

Dragutin. Barbka! Izabele skoraj ne čutiva v hiši!

Barba. Če ti ne, pa jo čutim jaz! Ti si jo nekomu obljubil, ona si je pa izvolila družega, ker pravi, da nobenega ne vzame brez ljubezni!

Dragutin. Prav pravi! Meni je žal, da sem jo k sebi vzel, ker jo ti naučiš še marsikaj napačnega!

Barba. Pust! Pusti svoje puste, neslane besede, če ne jaz tebe pustim!

Dragutin. Pa . . .

Barba. Nič pa! Ti veš, da zate in zame prav dobro mislim; ti pa nimaš v glavi družega, nego svojo smešno kemijo in té — mora biti konec! — (Odstopi.)

3. Govor.

Dragutin, pozneje Jera in postreščika.

Dragutin. Tako je le! Kadar je razbeljena, ni poštene besede iz nje!

Sicer je vsa druga; zjutraj, kadar vstane, je brencelj, opoldne je osa, zvečer pa sršen. Po noči je pa taka ko janjček, posebno ko zaspí! — Naj denem zdaj na stran tó nebeško kapljico, da se kdo ne zmoti in izpije! (Nese goštaro v omaro, pa ne zaklene.)

Jera (nastopi). Gospod, dva postreščika Vam neseta veliko skrinjo! (Postreščika prineseta skrinjo.)

Prvi postreščik. Gospod dohtar Čebula so Vam poslali tó-le težko skrinjo, in Vas lepo pozdravljajo! (Položita skrinjo, in odstopita z Jero.)

Dragutin. Aha, dohtar Čebula! Že prav! (Zase.) To so kosti tistega možá, kterege so ón mesec obesili! To bo kaj zame! Jerče! Jerče! (Ozira se po njej.) Kaj je šla? Postreščikov tudi ni? — Moram ja nazaj poklicati ali pa druga dva najeti, da spravim skrinjo v laboratorij. Če Barbka zvé, kaj sem kupil in za čim, primaruha, izpodí

me precej izpod strehe! (Odstopi skoz kuhinjo.)

4. Govor.

Barba, potem *Francè*.

Barba (pride iz svoje sobe). Veš *Dra- gutin!* . . . (ozira se.) Kam je šel? Men- da zopet v tisto svojo laboratorijo! (Zagleda skrinjo.) Kaj pa ta skrinjača tukaj pomenja? Gotovo je kaj neum- nega v njej! Naj pogledam! (Odpre skrinjo.)

Francè (se vzdigne iz skrinje, in razpne rokè).
Angelj moj!

Barba (vsa prestrašena). Prikazen!

Francè (zase). O joj, starka je!

Barba. (zase). Tisti, ki je meni vče- raj pod oknom godel!

Francè (zase). Kaj pa zdaj začnem?

Barba (zase). Ljubezen do mene ga je navdušila!

Francè (zase). Pomagajte mi vsi svetniki! (Na glas.) Dober dan!

Barba (gleda sramežljivo). Gospod moj! Kaj tukaj iščete?

Francè. Rad bi se z Vami seznanil!

Barba. Pa niste hoteli po stopnicah priti?

Francè. Čim večja ljubezen, tem večja predrznost!

Barba. Kaj vas je sem prineslo?

Francè. Dva postreščika! Pa vse me boli!

Barba. Kaj pa želite?

Francè (zase). Mar povém resnico! (Na glas.) Srcé me je semkaj gnalo!

Barba. Srcé? Moj Bog!

Francè (skoči iz skrinje). Naj Vam vse povém! — Že dalje časa hojevam okoli té hiše, kakor mačka okoli vréle kaše, pa nobene prilike ni bilo do zdaj, da bi bil natihoma va-njo prišel! Nameri se, da dohtar Čebula hoče nekaj

v tej skrinji semkaj poslati. Ljubezen me izpodbode, jaz skočim v skrinjo, in se dam namesto druge robe v to hišo prenesti. Zdaj sem tukaj, da vidim ljubico svojega srcá!

Barba. Gospod, preveč se upate!

Francè. Prava, čista ljubezen zmore vse ovire! (Vneto razpne roki, kakor da bi ljubke po sobi iskal.) Naj te objamem radost moje vnete duše!

Barba (misli, da to njej gre, in se umika). Gospod, kaj ste se predrznili!

Francè. Za Boga svetega, bodite mi prijazni, pomagajte mi!

Barba. Gospod moj! Vas ne morem, — Vas ne smem uslišati! Če tudi moje srcé za Vas govori, znam pa, da mi velika dolžnost kaj tacega prepoveduje!

Francè. Kaj? (Zase.) Ta strah misli ne mara, da sem zarad nje tukaj?

Barba. Ubogi moj mladenič! Ču-

tim dobro, kaj trpite, pa zvedite, da sem omožena!

Francè. Oh, kaka nesreča! (Zase.) Čakaj baba, tvoja neumnost mi mora pomagati! (Na glas.) Oh, ljubeznjiva gospá! Ne zavržete me, ko sem Vam udan z dušo in telesom!

Barba (zase). Kakó prisrčno govori! (Na glas.) Gorjé mi, če naju skupaj najdejo!

Francè. Prav govorite; skrijte me!

Barba. Kam mislite! Ne, ne, morate iz hiše! Precej!

Francè (zase). Boš čakala! (Na glas.) Jaz da pojdem od Vas? Nikdar ne! (Zase.) Dokler prave ne ugledam, že ne!

Barba. Moj Bog, če pride moj mož! — Morate proč!

Francè. Kakó? To ni zdaj mogoče!

Barba. Kakor ste prišli — v skrinji!

Francè. Ne grem več v to skrinjo, če mi dva Triglava obljubite!

Barba. Stojte! (Poslušaj.) Moj mož gré! Če Vas dobi, mrtvi boste! Le v skrinjo!

Francè. Naj pa bo v božjem imeni! (Skoči v skrinjo.) Lehko noč!

Barba (zapira). Grem urno po dva postreščika! Mirno čakajte!

Francè (odpre pokrov). Prosim, recite jima, da bi počasi ravnala s skrinjo!

Barba (zapre). Bom, bom!

Francè (še enkrat privzdigne). Naj nesó k Slonu, v sobo št. 31.

Barba (zapre). Z Bogom, zdaj pa se podvizam, da dobim postreščika!

5. Govor.

Francè (vzdigne pokrov, ozira se, in govori): Žive duše ni! Še moja preljubeznjiva starka — ne tako! — še moja prestara ljubka je Bog vé kam odro-

govilila! Francè, zdaj pa le urno!
(Skoči iz skrinje.) Kar sem začel, moram
moški izpeljati, naj se tudi mati Ko-
renikovka na glavo postavi! Ne ganem
se od tod, dokler ljubice ne ugledam,
in naj se mi je skrivati po vseh pe-
čéh! — Stoj Francè! — Če pride bo-
tra staroljubka, in zapazi, da je skrinja
prelahka, ne mara bi jo odprla! Tedaj
Francè pameten, in deni kar bodi
va-njo! (Ozira se po sobi.) Povsod leži to-
liko knjig, — hajdi notri z vami! (V
skrinjo nosi knjige, in na vrh dene dve odeji, kateri
v necem kotu najde.) Še vi dve po vrhu, da
ne bodo knjige ropotale. Lehko noč
vsem vam! (Zapre s pokrovom, in potehta
skrinjo.) Niti preprazna ni, niti prelahka!
Zdaj pa pošljite ali vlecite jo, če Vam
je všeč, — celó v Mehiko, Vam ne
branim! Jaz pa grem iskat ljubice!
(Odstopi.)

6. Govor.

Dragutin, pozneje *Jera*.

Dragutin. Pol mesta sem preletel, in nisem niti enega postreščika našel. Če je le mogoče, za denes spravim skrinjo v drvarnico, (potehta jo) pa sam ne, ker ima precēj v sebi! *Jera*! (*Jera* pristopi.)

Jera. Gospod, kaj zahtevate?

Dragutin. Pomagaj, da poneseva to skrinjo v drvarnico!

Jera. V drvarnico?

Dragutin. Da jo le gospé skrijem, ker so v njej kosti!

Jera. Pa ne mrtvaške? (Potehta.) Težka je!

Dragutin. Saj si kuharica, moraš vedeti, da so kosti teže od mesá! Pretežka pa tudi ni! Kar vzdigniva! (Vzdigneta jo, in neseta proti kuhinji.)

Barba (od kuhinjske strani). *Jera*! *Jera*!

Dragutin. Moj Bog, moja žena!

Jera. O jej, gospá!

Dragutin. Kaj počneva?

Jera. Jaz ne vem, kaj bi bilo najbolje!

Dragutin. Brzo na okno z njo, pa pregrinjalo čeznjo! (Deneta jo na okno, skrinja se prevaga, in pade v vodo, ki teče za hišo.)

Jera. Oh!

Dragutin. Ta je lepa! Moje drage kosti v skrinji, skrinja pa v vodi! (Češe se po glavi; v tem nastopi Barba.)

7. Govor.

Prejšnja in Barba.

Barba (nastopi, pa ne vidi prejšnjih). Ne dobim človeka, če dam zlatnik za-nj! Bo pa Jera pomagala! (Kliče.) Jera! Jera! (Zagleda moža in Jero.) — Moj mož!

Dragutin (v stiski). Ljuba moja Barba!

Barba (zase). Če je odprl skrinjo, izgubljena sem! (Na glas.) Kaj pa delaš tukaj, in sam z Jero?

Jera. Jaz sem gospoda le vprašala, če potrebujejo kaj!

Barba. Od tebe ne potrebuje nič! (Vidi, da ni več skrinje.) Ni tukaj skrinja stala?

Dragutin (zase). Sam rogač jej je to povedal!

Barba (zase). Zvedeti moram, če jo je odprl, ali če je ni! (Na glas.) Kam je prešla ta skrinja?

Dragutin (zase). Gorjé mi! (Na glas.) Si jo ti videla?

Barba. Sem jo!

Dragutin. Pa veš, kaj je bilo v njej?

Barba (zase.) Moj Bog, kaj porečem! (Na glas.) Vem!

Dragutin (ustrahi se). Veš!

Barba in *Dragutin* (ob enem). Vse vé!

Barba in Dragutin (ob enem, pa zase).

Zdaj pa le z lepa! (Oba padeta na kolena.)

Barba. Ljubi mož, prizanesi mi!

Dragutin. Ljuba žena, prizanesi mi!

(Oba vstaneta, in ob enem vsak zase rečeta.)

Barba. Kaj? On mene prosi?

Dragutin. Kaj? Ona mene prosi?

Barba. Dragutin! Si ti odprl skrinjo?

Dragutin (plašen). Bog ne daj! Še doteknil se je nisem! Ker si pa želela, naj dam slovó vsem oslarijam, zató sem tudi to skrinjo skoz okno vrgel!

Barba (vsa plaha). V vodo? — Večni Bog! (Omedlí.)

Jera. Gospa! (Ujame jo, da ne pade.)

Dragutin. Omedlela je! — Tinkuro, tinkturo! (Teče proti omari.)

Barba (poskoči). Zame ni tvoja obloda!

Dragutin. To je roba! Že samo imé jo ozdravi!

Barba (vije rokó). Izgubljena sem!

— Jaz sem izgubljena, — ti si izgubljen, — obá sva izgubljena!

Dragutin in Jera. Kaj pa je?

Barba. Veš, kaj je bilo v skrinji?

Dragutin. Kaj ne bi vedel? Mrtvaške kostí!

Barba. Živáške, živáške! Krasen mladenič, ki se je predrznil, takó k nam priti!

Dragutin. Miserere nobis! Urno, urno! Ne mara ga še rešimo! Če ga le iz vode potegnemo, že mrtvega ozdravim! (Odteče.)

Barba in Jera. Grozovita nesreča! (Odtečeti.)

8. Govor.

Francè (nastopi). Ni sluha ni duha o mojej ljubici! Vso hišo sem prevohal; po vsih sobah sem iskal; še pod streho sem lezel, — pa le ni je!

Bal sem se, da pridem do ljudi, ki bi menili, da sem tat! Pa vendar ne vem še sam za gotovo, ali nisem tat! Koli- kor mi nekaj tukaj notri (pokaže na prsa) povéda, in kolikor sem bral v ljubez- njivih očéh svojega dekleta, nadjam se, da sem tat, — pravičen tat, ki sem srcé ukradel, pa drugo namestil! (Ozira se.) Skrinja je že pri „Slonu,“ pa Francè še ne! (Po stopnicah nekaj ropota, on posluša.) Nekdo ide; Francè béži! Pa kam? (Umakne se nazaj.)

9. Govor.

Francè in Dragutin.

Dragutin (pristopi, in vije roké). Vse zastonj! Voda je globoka in deroča! Noben drog ni dosegel dná! Valovi so skrinjo in njega odnesli! Morilec

sem! Nedolžen, prav nedolžen morilec! (Zagleda Francéta, ki je vse dobro slišal.) Kdo ste pa Vi? Kako ste sem prišli?

Francè (se mu bliža in priklanja). Ste Vi gospodar tej hiši?

Dragutin. Da bi takó ne bil! (Zase.) Gotovo je od sodstva!

Francè. Tedaj ne skrivajte Vaše . .

Dragutin (ves trepetaje). O ne bom skrival ne! Tukaj sem! Storite z menoj, kar hočete!

Francè. Nesrečno misel ste imeli!

Dragutin. Izgubljen sem! Kaj bo svet — kaj bodo djali sosedje?

Francè. Ni svet, ni sosedje tega ne zvedó!

Dragutin (pade na kolena). Ali me rešite?

Francè. Rešim Vas; pa le, ako mi daste svojo bratranko za ženo, ktero že dalje časa nad vse ljubim!

Dragutin (vstane). To ni mogoče, ker je že zaročena.

Francè. Če ne, naj pa ves svet
zvé, da —

Dragutin (tišči mu usta). Molčite za
Boga svetega! Saj Vam jo dam; nate
rokó! (Podá mu rokó.)

Francè. Gospod, ne bojte se, da je
nisem vreden, in da je ne morem osre-
čiti. Jaz sem trgovca Petelinčka iz
Celja edin sin!

Dragutin (vesel). Vi, Vi ste mladi
Petelinček?

Francè. Da! Do petelina nimam
daleč!

Dragutin. Vi ste torej tisti ženin,
ki je obljubljen našej Izabeli?

Francè. Kakó pa to, Gospod?

Dragutin. Z Vašim očetom, mojim
starim prijatljem, sva si dopisovala, in
te dni ga pričakujem semkaj.

Francè. To ni slabo! Jaz pa sem
že dvoje skorne krog Vaše hiše raz-
trgal, in naposled bi še bil lahko mokro
smrt našel!

Dragutin (prijazno). Prosim, sédiva! Kozarček ga morava izpiti, ker se prvič vidiva! (Kliče.) Jera!

Jera (priteče iz kuhinje; vsa blede). Kaj bi radi?

Dragutin. Prinesi goštaro vina in dva kozarca!

Jera. Precej!

Dragutin. Prijatelj! Zdaj si bova v rodi, tedaj se nadjam, da boste še rajši molčali!

Francè. Stric, to se zná! Nikdar ne črhnem o skrinji!

Dragutin (zamaši mu usta). Tiho! Ni te besede ne izgovorite!

10. Govor.

Prejšnja in *Jera*, pozneje *Barba*.

Jera (prinese goštaro vina in dva kozarca). Tu je vino!

Dragutin. Deni ga na mizo! —
Prosim, gospodičič, poslužite si! (Natoči
obá kozarca.)

Francè (prime kozarec). Na Vaše
zdravje izpijem prvo kupo! (Pije, pa hi-
tro od ust potegne.)

Dragutin. Kaj, ne mara je prekislo?

Francè. To ne, le duh . . .

Dragutin in Jera (se ustrašita). Kak
duh?

Francè. Kaj sta pa tako poskočila?

Dragutin. Mislil sem, da ste duhá
videl?

Francè. Pri Vas? Ne verujem! —
Le vinski duh! (še enkrat ga pokuša.) —
Tá duh je vendar prezóperen! To je
poštena zevrélica! (Izlije vino po tléh, da
óna dva ne vidita.)

Dragutin. Vendar ne! Prava stara
zelenika je!

Francè. Mogoče, da je bila nekđaj
izvrstna!

Dragutin. Naj pokusim! Na Vaše

zdravje! (Nastavi kozarec k ustom, poduha, pa ga postavi na mizo; ves prestrašen tiho Jeri:) Jera, za Bóga, kje je bila ta goštara?

Jera. Med ónimi, tam-le v omari!

Francè (v omotici se vrtí). Vse, vse pleše okrog mene — juhó!

Dragutin. Ves kozarec ga je popil! Obá sva mrtva!

Francè. Le okoli! — Godite! — Poroka! — Juhó!

Jera. Gospod, kaj bo iz tega!

Francè. Vino, oh — strup — strup!
(Pade na zofo, in obleží.)

Jera. Strup?

Dragutin. Strup! Nesrečna, kaj si storila, da si prinesla strup namestu vina?

Jera. Moj Bog! Bežati mi je čez vse hribe in doline! (Hoče odteči.)

Dragutin (jo zgrabi). Tukaj ostani, Jerče! Zlato moje Jerče! Le zdaj me ne puščaj! Zapri vrata! (Ona zapira.) Skrij mene in sebe! Skrij obá! (Nekdo trka.)

Jera. Gospod! Nekdo trka!

Dragutin. O jej! Miserere mei! Že
gredó pome!

Jera. Če še to zasledé, vsemó
vsem glavó!

Dragutin. Jerica, pomagaj mi! (Hitro
sedališče zofno naprej potegneta, vzdigneta prvi
del, Francéta va-nj položita, in zofa v prejšnji
red postavita.) Takó! Sedališče je, kakor
prej! Molčiva, in po noči proč ž njim!

Barba (trkaje). Mož, odpri nu!

Jera. O jej, gospa so!

Dragutin. Ljubka, le malo še po-
trpi, imam baš z zdravili opraviti! Pre-
cej, precej!

Jera (joče). Ti ljubi moj Bog! Kaj
bo iz vsega tega? (Odstopi.)

Barba. Dragutin, odpri že vendar!
Gospod Petelinček iz Celja so tukaj!

Dragutin. Pe — pe — pe — petelin-
ček iz Celja! Baš prav je prišel! —
Zdaj, zdaj! (Gre odpirat vrata.)

11. Govor.

Prejšnji, Petelinček, pozneje Izabela in Jera.

Petelinček (nastopi, dobro obložen). Nu, tu sem le! Naj te objamem!

Dragutin (ves zmoten). Servus, Petelinček!

Petelinček. Glej! Servus Petelinček mi pravi! Kaj se prijatelji tako sprejemljejo! Servus Petelinček, ne da bi me srčno objel!

Dragutin. Ne zameri; od samih opravił sem ves iz sebe! (Objame ga.)

Petelinček. Takó je prav! — (Odloži vso ropotijo; Barbi:) Ne bodite huda, da sem tako pozno prišel; pa jaz nisem tega kriv. Onkraj kaménega mosta se je bilo na železnici nekaj polomilo, in takó smo zakasnili šest ur in pol! Potem pa pridem pred Vašo hišo, trkam in trkam debelo uro. Že mislim, da ni v njej žive duše! (Dragutin in Barba se

jako prestrašita.) Na zadnje poropočem z nogo in palico, in hvala Bogú, da ste ta ropot slišali in vrata odprli! Pa skoraj sem že obupal, da Vas zbudim iz tacega večnega spanja! (Dragutin in Barba se zopet prestrašita; — zase.) Že drugič se oba nekam čudno stresa-ta! (Na glas.) Jutri pa zgodaj poiščem svojega Francéta! Boste videli, kak dečko je! Lep, velik, umen, omi-kan, — ves, ves njegov oče! To bo ve-sel, kadar zvé! Kje je pa, — — že veste!

Dragutin (kliče). Izabela! (Izabela pri-de, in se prikloni.) Tukaj je!

Petelinček. Lepa, prav lepa dekli-ca! (Podá jej rokó.) Goreče oči, bele zo-bé, prekrasne kite, rudeča lica, — vse, kakor je Bog ustvaril, kaj ne, ljubka?

Izabela (razžaljena). Moj gospod!

Petelinček. Nu, nu, gospodičina, ne bodite mi huda! Mi na kmetih, in kar je na kmetih, smo in ostanemo, kakor

nas je Bog dal. Mi gledamo zelene gorice, cvetoče dolinke, — gospôda v mestu si jih pa le na zid mala! Mi pijemo čisto vince, čisto mleko, — gospôda v mestu si ga pa beli z vodó! Nam slavci po svoje pojó, — gospôda v mestu še nedolžne ptice deva pod paragraf, da morajo po orgljicah peti! Ne zamerite tedaj gospodičina!

Izabela. Tudi jaz ljubim naravo, tedaj tudi vse, kar mi od srca na ravnost poveste!

Barba. Meni je prav žal, da mi niste pisali, kdaj pridete! Vam bi bila napravila kaj večerje!

Petelinček. Lepa hvala, gospá! Moram reči, da je nisem potreben. Od doma sem imel s seboj dve kuhani klobasi, kateri sti mi po poti kratili čas in privezali dušo. Ako pa imate vrček dobrega dolenca, to bi mi ustregli!

Dragutin. Kaj? Vina želiš?

Petelinček (zase). Zopet se je pre-

strašil! Kaj to pomenja? (Na glas.) Prosim te, prijatelj, saj vem, da imaš staro kapljico v hramu!

Dragutin (kliče). Jera, prinesi goštaro Tičine iz hrama!

Petelinček. Ta bo dobra; potem se pa koj spravim med ruhe, ker sem že truden in zaspan!

Barba. Kaj boste pri nas spali?

Petelinček. Da, če je mogoče! Vsi se mi nekam oparjeni zdite, — ne mara sem Vam na poti?

Barba. Bog ne daj! Le soba je vsa nagnjetena, ker se Vas nismo nadjali!

Petelinček. Eno samo noč, ali bodem v postelji ali ne, nič ne dé, pa tu-le na zofi zaspim.

12. Govor.

Prejšnji in Jera.

Jera (postreže Petelinčku z vinom). Prosim, gospod, ako Vam je drago!

Petelinček (prime vrček, in ga izpije rekoč): Na zdravje vse družine!

Dragutin. Prijatelj, že veljá! — Na zofi pa vendar . . ne boš spal?

Petelinček. Zakaj ne? Kdor ima dobro vest, spi povsod dobro, — kaj ne?

Dragutin (se trese). Res je!

Petelinček (si natoči). Da bi le vedel, kaj imate med seboj? Vsi ste žalostni, klaverni! (Pije.) Kaj pa je posebno tebi, ljubi moj, da se treseš o vsakej mojej besedi! (Zopet si v tem naliva.)

Dragutin (tiho Jeri). Kadar zaspi, prinesi nožič in škarje, da platno na zofi razporjeva, in nesrečnika odneseva!

Jera (se strese). A-a-a! (Užge pet sveč.)

Petelinček (zase). Bog vé, da se mi vse grozno čudno zdí! (Vsak vzame svojo svečo.)

Barba. Ne zamerite! Pozno je, mi gremo spat! Lehko noč! (Odstopi.)

Petelinček. Lehko noč!

Izabela. Prihodnji moj tast! Naj se vam kaj sanja o mojej sreči! (Odstopi.)

Petelinček. Dobro spi, ljubka!

Dragutin. Da bi ne videl v spanji kake prikazni, dobro zatisni ušesa in oči! (Odstopi.)

Petelinček. Z Bogom!

Jera. Saj ne verujete duhov, kaj ne?

Petelinček. Ne jaz!

Jera. Pri nas jih tudi ní! Lehko noč! (Odstopi.)

Petelinček. Z Bogom, ljubka!

13. Govor.

Petelinček (čudno za njimi gleda). Denes je menda ščip, ker vse nekaj ščiplje, da se mi prav smilijo. Prvič so me prejeli s tistim mrzlim pozdravom: Servus *Petelinček*! drugič so mi skoraj vina odrekli; tretjič postelje; četrtrič so vsi nekam preplašeni; petič so mi voščili toliko lahkih noči, da bo ne mara prav težka; šestič je kuharica še o duhovih kvasila, ker vem, da zdaj ni enega duhá nikjer ni! (Vzame si ponočno kapico iz škatlje, potem premeče podzglavje, kar zasliši vzdihovanje. Ves prestrašen se ozira.) Nu, kaj pa je to? (S svečo išče po sobi.) Kjer je vzdihljaj, mora biti tudi človek! Pa tukaj ga ni! — Najbolje bo, da ležem, in hitro zaspim! (Leže in ugasí luč.) — Ti zlodej ti! S čim me sprejme! Servus *Petelinček*! Še nobena živa duša na vsem svetu mi ni rekla: Servus Pete — lin — ček! (Zaspi.)

14. Govor.

Prejšnji, Jera, Dragutin (bleščilko v roki).

Jera. Tresem se bolj od topolovih listov; na pol mrtva sem od samega strahú!

Dragutin. Trdna bodi, kakor jaz! (Trese se bolj od nje.)

Jera. Tudi Vi se tresete, in kakó?

Dragutin. Le plamen migljá, ne pa jaz! (Poslušá.) Trdno spí! (Lezeta do zofe, obrnena proti ljudstvu.) Zdaj pa urno razporji!

Jera. Ni noža ne morem prav držati! Oh, če se vzbudi!

Dragutin. Urno, urno, Jera! (Ko začanja parati, vzdihuje Francè na vso moč, in zakriči. Dragutin izpusti bleščilko iz roke, bleščilka pade na Petelinčka. Petelinček plane iz zofe, in zagleda Jero z nožem; Dragutin se skrije za zofe, in luč ugasí.)

Petelinček (vpije). Morilci! Tatjé! Pomagajte!

Francè (v zofi). Pomagajte! (Razvrže zozo, in stopi iž nje.)

15. Govor.

Prejšnji, Izabela in Barbara (s svečami).

Barba. Za Boga svetega, kaj je tukaj?

Izabela. Kaj se je prigodilo!

Francè in Petelinček. Morilci! Morilci!

Barba, Dragutin, Izabela, Jera (zagledaje Francéta). Oh! (Barba omedli, Jera se prime stola.)

Dragutin. Vsi zveličani duhovi!

Francè. Kje so duhovi?

Izabela. Ljubljenec mojega srcá!

Petelinček. Francè, sin moj!

Francè. Moj oče!

Petelinček. Od kod si pa ti prišel?

Francè. Iz té-le zofe!

Dragutin. Kaj še živite?

Francè. Zakaj pa ne bi živel?

Dragutin. Da Vas ne vidim, ne bi veroval! Pa ste poln kozarec . . .

Francè. Kaj pa da! Nekaj kapljic sem izpil, druge pa po sobi izlil!

Dragutin. Bodi Bogu hvala!

Barba. Kaj niste utonili v skrinji?

Dragutin. Ali ste Vi tisti? Tega ne umejem!

Francè. Dovolj je, da ja z umejem! Namestu sebe sem pomètal Vaše knjige in dve odeji v skrinjo!

Barba. Oh, samó da niste mrtvi!

Francè. Živim, živim, in ako Bog dá, bom še nekaj dni živel s svojo ljubeznjivo Izabelko, za katero sem dovolj hojeval in vagal!

Barba. Vi ste torej hojeval le za Izabelo?

Francè. Mlado za mladim, — teta ne zamerite!

Barba. Pa se iméjta! Saj ste si jo krvavo zaslužil!

Petelinček. Poslušam in poslušam, pa ne umejem ni desetega dela vaših burk!

Dragutin. Prijatelj, naj ti na hitro razložim! Bali smo se, da smo tvojega Francéta v vodo vrgli, in drugič, da je namestu vina pil najhujši strup. Oboje ni res. France živi, Tebi in meni na največe veselje!

Petelinček. Umejem! In tvoj strah je znašel tisti: Servus Petelinček!

Dragutin. Strah je zmagan, in mi smo zopet srečni!

Francè. Jaz pa najsrečnejši med vsemi!

Izabela. Če ne jaz!

Petelinček. Da sta le Vidva srečna, zdaj mi pa recite, kolikorkrat hočete: Servus Petelinček!

Vsi: Servus Petelinček!

(Zagrinjalo pade).

Vilharjeve igre.

VI.

WILHELM IV

IV

Poštena deklica.

Šaloigra v enem delu.

Spisal in založil

Miroslav Vilhar.

O S O B E.

Boter Frluga.
Tinica, šivarica.
Gospod Kikelj.
Gospá Kiklja.
Gospod Kokelj.
Gospá Koklja.

Igrá se v Lipavi, v sobi s tremi vrati.

1. Govor.

Tinica (šiva pri mizi). Trideset pomladi hodevam že po svojih petah, šivam, zdihavam in oziram se na desno in na levo, pa do zdaj se mi ni še smehljala tista sreča, po kateri hrepeni vsako žensko srce. Žalibog, da nas je več nego listja in trave! Žalibog, da nas je samó pod našim cesarjem do milijona več, nego dedcev; da tedaj nikakor ni mogoče, da bi dobila vsaka svojega! Naj posekajo vse streme in hoje na Snežniku in Nanosu, vendar ne bi dale dovolj plohov za pust; pa da sem jaz cesarica, napravim si vojsko iz samih deklin, in znam, da bi ne bile tolikrat tepene, kakor naši fantje. Nam deklicam se ves svet uklanja, tedaj je naša zmaga gotova!

Pésniki pojó, da smo me deklina
 rajske cvetice v božjem vrtu, pa to je
 gola laž! Vidim cvetice po planinah in
 dolinah, metuljčki krog njih frlé in
 jim ves med izsrkávajo. Ali one cvetó
 in ljubeznjivo vonjájó do pozne jeseni,
 dokler jih beli sneg ne zagrne. Nas
 pa, še predno docvetemo, umorí časi
 e n a s a m a besedica, če tudi izvirajoča
 iz najčistejših, najnedolžniših ust! Sko-
 raj bi bilo bolje, da se rodimo brez
 jezika, kar bi bilo gotovo marsikteremu
 dedcu všeč. Tedaj trdim, kar sem sto-
 krat in stokrat že dejala, da smo mé
 ženske najnesrečnejše stvari pod zvez-
 dami! Posebno žalostno pa je, da de-
 klina, bodi še tako pridna, delavna in
 poštena, nikakor ne dobi možá, če
 nima nič pod palcem! Tudi jaz nimam
 ne srebrá, ne zlatá, še bankovcev ne,
 da bi si prikupila mladeniča. Samó
 tale uborna hišica je moja, in téle dve
 roci, ki me živita; pa bodi kar hoče,

svoje česti vendar ne prodám za ves svet ne, ako imam tudi ostati večna devica! Da bi bila cvetica, do ktere letajo metuljčki, tega še menj; rajša ne vidim več belega solnca! Najbolj pa sovražim stare metulje, ki komaj in komaj že frfolé, ker ravno ti so najpredrznejši med vsemi in brez vsega sramovanja. —

Kaj, da ni še strijca? Vso uro ga že čakam, pa ga le ní! Radovedna sem, kakošen vihar ga semkaj pripiháva, od kar so mu gospodinjo zagrebli? Kaderkoli ga o tem vprašam, le molčí, in sladkó se mi nasmehljá. Mož je od temena do pête! Da pošteno misli, znam, čemú pa skriva? Denes bo gotovo jasno govoril, ker jutri odrine! Čujem, da gré! (Frluga nastopi.)

2. Govor.

Tinica, Frluga.

Tinica. Nu strijc, kod ste hodevali?

Frluga. Horpo, eno majoljičico sem ga zvrnil!

Tinica. Samo eno?

Frluga. Nič več! Letos se je lipavska trta dobro ponesla! Buškarona, vaša letošnja kapljica je skoraj boljša, kakor naša Brežanka!

Tinica. Škoda, da naši domači gostilničarji po stari slabi navadi najslabša vina točevajo. Najboljša gredó čez Rebernice in Črni vrh. Da bi Vi enkrat poskusili pravega Verzeljca ali celó Grómovca!

Frluga. Pur je bilo dobro anka to! Segrelo me je, da se potim. Ma, ne samó vince, anka druga reč je pomagala, da se potim. Maledeta gospoda!

Tinica. Kaj se Vam je pripetilo?

Frluga. Eko, Tinica! Pridem v oštarijo unkraj mosta, sedem za mizo, pokličem majoljšico najboljšega, in komaj pijem prvi pot, prikorakata dva gospôska bradača, pokličeta polič vina, parlirata tedeško, smejeta se, šalita, na zadnje zabavljata, horpo dela struna! zastran moje kosmate kučme, srebrnih botonov, kratkih, širokih bregeš in dolgih kalcét. Kader mi je preveč, poskočim in okregam obá kakor dva fantalina; tudi nimata menj križev na hrbtu od mene. Poko je manjkalo, da ne zgrabim kontrege, da ja natépem. Božja oberca, kaj se tó spodobi? Kaj je to krjanica?

Tinica. Pa vendar ste se pomirili?

Frluga. In še kako! Umolknila sta, kakor bi vanja treščilo; obéma je padlo srcé v pantalone! Vrgonja! Še naši Trijestini, ki milijone štejejo, spo-

štujejo me, pa ne taka dva škrica na deželi, kterima ne bi škodilo, da bi prvi dan meseca imevala po trikrat, po štirikrat na teden!

Tinica. Ne jezite se, strijček, saj znate, da ni hujšega od majhne gospôde in preoblečenega kmeta!

Frluga. Znam, da ne; pa zató se tudi vpiram, košpeto di Bako! takim muham, da ne bodo dejale, da smo večni Ščijavi! Kar se mene tiče, jaz sem mož, ki se ne podá taki neotesani gospôdi! Per altro hočem, da me vsak čestí, dokler sem čestí vreden!

Tinica. Prav! V takih zadevah bi z Vami do smrti potegnila!

Frluga. Bravo Tinička! Naj ti povém, kaj se je potem zgodilo!

Tinica. Ne mara ste se za res zgrabili?

Frluga. Magari, — pa je druga pela!

Tinica. Kaj?

Frluga. Ko sta bradača dober kvart ure molčala, diboto se pomenkovata, pa kaj? Od svojih žen; da sta ju sita; od neke lepe Lipavke, ktera jima je ukradla srcé; da je poštena, pa da jo vendar hočeta prevariti, — in več takih praznarij. Skoraj sem mislil, da o tebi parlirata!

Tinica. Strijc, móтите se!

Frluga. Al fin sta take nesramne besede blodila, kakoršne ne gredó nobenemu možaku, ki ima pošteno skrbeti zase in za svojo familijo!

Tinica. In kaj ste Vi storili?

Frluga. Plačal sem, kopita pobral in jima na zobe rekel: Vajine besede so še bolj kosmate, kakor tale moja kučma!

Tinica. Moška je ta! Nikdar Vam té ne zabim! Drugikrat mislim da se bosta bala!

Frluga. Oštja, če ne, jima hrbte namažem z leskovo zabelo, da bosta komaj nesla.

Tinica. Zaslužila bi! — Zdaj pa strije, kaj bi večerjali?

Frluga. Ljubka! ne skrbi ne zase, ne zame! Povabljena sva k botru Luki na postrvi. O sedmi pridem pote, pa pojdeva skupaj!

Tinica. Pripravljena bom. Zdaj pričakujem gospij, ki sta se mi denes napovedali. Z Bogom, strijček!

Frluga. Adijo, ljubka! Punto o sedmi, da veš! (Odstopi.)

Tinica. Dobro!

3. Govor.

Tinica. Od hipa do hipa mi ta strije bolj sega v srce, in če tudi bi skoraj bila lahko njegova hči, le vendar je še tak možina, da prekosí marsikacega mladeniča! To vse veljá, da je moder, pravičen, izkušen možák! Če vzamem kacega mladeniča, gotovo bi

mi hribe in doline obéтал, in še zlate, posebno prve dní; čez nekaj časa bi se pa prilizoval drugim, in jaz bi bila do groba nesrečna!

Mlada še, obranila sem se takih, in dobro sem onégala; zdaj pa z veselo dušo pričakujem, kaj bo, in nadejem se, da nikdar slabo ne kaže, dokler me tak možak izkuša, predno me popelje na svoj dom! (Trka.) Notri!

4. Govor.

Tinica, Kiklja, Koklja.

Tinica. Dober dan, gospé!

Kiklja in Koklja. Bog ga daj!

Tinica (donese stola). Prosim, sédita!

Kiklja in Koklja. Hvala lepa!

Tinica. Jako me veseli, da sta me počastili! Deli, kateri sta meni izročili, dognani stá! Náte, gospá Kiklja,

svojo sviléno mošnjo! (Dá ji mošnjo.) Ako se Vam prikupi, drago mi bode!

Kiklja. Gospodična, Vaše delo je izvrstno; v našej dolini ne najdem lepšega!

Tinica. Náte, gospá Koklja, svojo čepico! Nadejem se (dá čepico), da Vam bo všeč, ako tudi je tamnih barv. Rumena pomenja ljubosumnost, rudeča, krvavi boj a črna grenko smrt!

Koklja. Znam, da bi lepše bile bela, modra in rudeča, pa moj mož služi, in bati se je dandenašnji, da se izgubi z barvami hleb in zabela!

Tinica. Gorjé nam vsem, da je takó!

Kiklja. Jaz bi za svojega možá zadnji vinar potrošila, da se mu le prikupim!

Koklja. Jaz tudi, pa temveč, ker že nekaj časa zapazévam, da ne gori več takó za me!

Kiklja. Tudi moj se mi že dalje

časa zdi nekam mlačen, če ne mrzel! Bog zna, zakaj se moškimi srce tako hitro ohladi? Komaj sva 20 let poročena, že je tam žrjavica, kjer je prva leta gorelo!

Koklja. Kaj pa Vi pravite, da je moj Robert preteklo noč v sanjah klical: Tinica, ljuba Tinica!

Tinica. Gospá, menda vendar ne mérite name!

Koklja. Ne, ne! Le vendar se mi take sanje zdé težke, pretežke.

Tinica. Zdaj pa res hvalim Boga, da sem še samica!

Koklja. Blagor Vam, ker nimate enakih skrbí nad seboj! Povejte mi, draga, je li moj Karleto že kdaj z Vami govoril, ali Vas pozdravljal, ali za Vami postopal?

Tinica. Za Bóga, ne da bi vedela! Le to mi je znano, da me je na ulicah prijazno pogledal, in da me je hotel na véliki Šmarin v Logi nagovo-

riti. Jaz pa sem se zasukala ko blisk, in izgubila med ljudi.

Koklja. Tudi moj mož je že večkrat dejal, da do Lavrice ne pozná lepše deklina od Vas! Moja duša od jeze trepetá, moje srcé od tuge kipí, ker se mi vendar pozdeva, da za Vami hodeva!

Tinica. Tudi Vam, gospá, na Boga prisezam, da še nikdar se nisem pomenkovala ne ene besedice z Vašim možem! To pa je istina, da me milo pogleda, kaderkoli ga srečam; da večkrat okrog moje hišice šeta; da celó na moje okence gleda. Ali jaz se držim slepa in gluha, in verujte mi gospá, da se mu v kratkem takó zahvalim, da me nikdar več ne bo iskal. Ako mu ni do zdaj še nobena, jaz mu hočem dokazati, kaj veljá pridna, poštena deklica!

Kiklja. Ako Vi, ljubeznjiva gospodična, to storite, Vam bom na veke hvaležna.

Koklja. Jaz tudi, gospodična! Prejmite (dá) dva goldinarja za krasno delo!

Tinica. Hvala lepa! Bog daj srečo; da se kmalu pomiri Vaše tužno srce!

Kiklja. Tudi jaz Vam radostna plačam, kar ste zaslužila (dá goldinar); večje plačilo pa dobite, kader pomorete, da mi mož ostane zvest, in da več ne bo gledal za drugimi.

Tinica. Hvala lepa! Gospé, bodita si v svesti, da se prej sivi Nanos zvrne v našo dolino, predno se iznevéri moja poštena duša. Naj Vama sežem v roci (dá desnico Kiklji, levico Koklji), da pripomorem o vsaki priliki in po svoji največi moči, da se vajina možá zopet vrneta na pravi pošteni pot, — kakor mi Bog pomagaj!

Kiklja. Bolj se zanašam na Vaše besede, nego na vse moške, in Vam

želim vse sreče in še večje nego sama sebi! Da ste mi vedno prijazna!

Koklja. Tudi meni, gospodična! Bog z Vami! (Druga drugo pozdravlja.)

Tinica. Priporočam se za druga dela! (Gospé odideta.) Hvala lepa! Z Bogom!

5. Govor.

Tinica. Ubogi gospé! Kmalu bosta obá na limanicah! Kakor sova bi oči izkljuvala tacemu možu, ki bi me zanemarjal, ali mi celó rožičke delal. Naj mi le prideta pod roké, maščevala se bom v imenu vsega svojega spola, da se ne bosta nikdar več predrznila, ponujati se drugim! Takim metuljem se odstrižejo peruti, da ne sfrfolé nikdar več po cvetóčih logih, in da ne srknejo več medú tamkaj, koder ga skrivajo nedolžne cvetice v čistih prsih! Osr-

motiti hočem ostudna rogovileža, da se nikdar več ne bosta upala pred poštene oči! Kaj nimata domá svojih cvetic, kateri sta vredni vsega spoštovanja, vse česti? Čemú iščeta drugod tiste sreče, katero domá zaničavata? Zakaj nastavljata poštenim deklinam nevarne mreže? Sramota še mene obliha, ker še mene lovita, mene, ki po vsi dolini slovem, da se nikomur ne podam, ako mi tudi ponudi ves svet, in kar je blazega na njem! Čakajta, nezvestáča, o meni sta se zmotila. Pokazati Vama želim, da poštena deklica ima divno moč. Srcé veljá in pogumnost, in jaz se ne bojim nobenega moškega načína, ker nedolžnost je edina zlata danica, ki mi svéti v vseh posvetnih teminah! (Nekaj ropotá po stopnicah.) Kdo gré? — Pa ne že moj strijček? Saj je komaj šesta odbila! (Trka.) Notri! (Kikelj pristopi.)

6. Govor.

Tinica. Kikelj.

Tinica (proti gledišču). Prvi metuljček!

Kikelj. Prosim pardon, sinjorina!

Tinica. Kaj mi je naklonilo čast, da ste prišli k meni?

Kikelj. Špaciral sem po kontradi, in videl, da moja sinjora . . .

Tinica. In gospa Koklja sta bili tu, kaj ne?

Kikelj. Sinjorina, si!

Tinica. Pa Vi bi radi obé domu spremili?

Kikelj. Sinjorina, si!

Tinica. Žal mi je, da sta že odšli! Denes prvi dan, ko se z Vami menim, čislam Vas srečnega, ker imate takó ljubeznjivo in skrbno gospó!

Kikelj. Gracije, sinjorina! Ma ga je še preskrbna.

Tinica. Kakó da?

Kikelj. Mladi amór zdigne do nebesa, stari amór pahne iz nebesa!

Tinica. Vi bi menda rad povedal, da ste srečen, kader Vas mlada, in nesrečen, kader Vas stara ljubi, kaj ne?

Kikelj. Si, si, bravo! Vi ste ga meni iz srca govorila, dunkve, ker vidim, da uganete moje pensijere, naj Vam tudi povém, da me moja sinjora s prevelikim svojim amórjem maltretira! Dunkve . . .

Tinica. Se Vi rajši ozirate po mlajših?

Kikelj. Si si, karisima! Vi pa ste ga tisti andželo, ki mi ápre nebesa!

Tinica. Hvala lepa! Žalibog, da nisem zmožna, da Vam vrnem z enako mero!

Kikelj. Vsaka Vaša parola, per Dijo! mi seže globoko nel moja duša! Gvardate ljubeznjivo nel moje oči, ki Vas piju rade vidijo, kakor vse zvezde

in dijamante del tuto il mondo! Dajte mi belo roko, ki je piju bela del marmo di Karára! Pritisnite se al mijo kvore! (Hoče jo objeti; ona se brani.)

Tinica. Počasi, gospod! Saj znate, da se ne zmaga nobena trdnjava s prvim naskokom, trdnjava se pa še menj stare.

Kikelj. O kara, ne parli mi od starosti, Ti, ki si komaj sfjorita kome belisima kamelija!

Tinica. Gospod, jaz ne zaslužim tolike hvale, tolike ljubezni!

Kikelj. Vam niso že rakontále moje oči, kako Vas ljubijo? Se nisem že Vam aviciniral, da bi se vsaj enkrat z Vami menil?

Tinica. Res je! Ali kaj bi dejala Vaša gospá, če zvé, da mene obiskavate? — Pa je li res, da me ljubite?

Kikelj (doklekne pred njo). Kakor je il Dijo v nebesa! Le Vas, karisima Tinica, onji momento vidim pred očmi!

Le za Vas báte kvesto moje srce!
Favoritemi, in jaz . . .

Tinica. Vas še denes povabim,
kaj ne?

Kikelj. Andželo mijo, pensate meljo
di mene! Per Dijo sakrato, le samó per
Vas gorím!

Tinica. Mogoče; ta hip! Vstanite
moj ljubček! (Vzdigne ga, kar nekaj ropotá
po stopnicah.) Za Boga, moj strijc gredó!
Vbijejo Vas, če Vas tukaj najdejo!

Kikelj. O santissimo, misericordija!
Skrijte me! Povero mi! Povera mija
familija!

Tinica. Urno v tole sobo! (Pelje
ga v sobo na desno in ga vanjo zapre.) Tu-
kaj mirno potrpite, dokler odprem!
(Proti Gledišču.) Prvi metuljček je dobro
naletel! (Trka.) Notri! (Kokelj nastopi.)

7. Govor.

Tinica. Kokelj.

Tinica (proti gledišču). Drugi metuljček!

Kokelj. Ljubeznjiva frajlka!

Tinica. Vas pozdravljam, gospod!

Kokelj. Prosim za fercajengo, da sem tako fraj, Vas obiskati!

Tinica. Gospod Kokelj, to me srčno veseli. Kaj zahtevate od mene?

Kokelj. Pridem od doma. Moja gospá mi je šenkala avserordentlih lepo kapo, katero ste Vi napravila. Jaz sem tukaj, da se Vam zahvalujem in da kušnem tiste bele ročice, ki so takó bunderšén štikale! (Hoče ji poljubiti roko, ona pa se brani.)

Tinica. Ne gospod, moji roci sta že plačani in ne zaslužita niti večega plačila, niti več hvale in česti. S čim Vam ustrezem?

Kokelj. Ljubeznjivi engeljček!

Moje natirlih besede nimajo take kraftí, da bi Vam folkomen razjasnile moje gorko srcé! Ni je na celem firmamentu ene zvezde, da bi zanfter gloncala, kakor Vaše oči! Ni je na celem svetu, po vseh gorah in dolinah ne ene rožice, da bi zame angenémer rihala, kakor Vaš rudeči gsihteljček!

Tinica. Niste ne mara zábili svoje predrage gospe?

Kokelj. Ne draži, ne rajcaj me v tem momentu, ko gorím od čiste ljubezni do Tebe! Zdaj le Tebe vidim; le Tebe želim; le po Tebi avštrekam svoje roké! (Hoče jo objéti; ona se brani.)

Tinica. Gospod, za prvikrat, ko z mano govorite, gotovo je to preveč!

Kokelj. Še premalo! Ta avgenblik mi vaga cel leben, da bi Tebi pevajzal vročo ljubezen, ki po meni divja in šturma! Tinica! Zlata nebeška Tinica, bodi frajndlih z mano, ki že več mescev zate unavěprehlih trpim!

Povsod te iščem; povsod za Tabo tekam in nimer ne odmanjkam, dokler nisi moja!

Tinica. Gospod, vidim, da zame gorite! Pa bi Vi o tem drugod molčali?

Kokelj. Engeljček, molčal bom, bolj ko stena!

Tinica. Pa me res ljubite?

Kokelj. Šveram Ti, bolj ko sebe!

Tinica. Bolj od svoje gospé?

Kokelj. Tavženkrat, milijonkrat bolj! (Nekaj ropotá po stopnicah.)

Tinica. Za Boga, moj strije gredó! Vbijejo Vas, če Vas tukaj najdejo!

Kokelj. Oh engeljček moj, retaj me, frštečaj me!

Tinica. Le urno v tole sobo! (Pelje ga do sobe na levem, in ga zapre vanjo.)

Čakajte mirno, dokler odidejo! (Protigledališču.) Nemškutarček je tudi naletel! — Zdaj pa menda res ide nekdo, ki ne bo naletel, in to je — moj strije.

V pričo njega se razvije zadnja obravnava, in to me veseli! Čakajta metulja, okrog mene ne bosta nikdar več frfoléla in najbrže tudi okrog drugih ne več! (Frluga nastopi.)

8. Govor.

Tinica. Frluga.

Tinica. Dobro, strijc; Vi ste mož beseda!

Frluga. Džusto bije sedma; eko, tukaj sem!

Tinica. Naj Vam, predno greva, še nekaj posebnega povém!

Frluga. Dej, dej! Govóri!

Tinica. V dveh urah, kar Vas ni bilo tukaj, več sem doživéla, kakor dozday v 30. letih.

Frluga. Djamberne, kaj tacega?

Tinica. Prideta k meni, kakor znate, tisti dve gospé po dodelano robo.

Kakor po vsem svetu ženske rade govoríčijo, ker drugače ne bi živele, tako smo tudi me kramljale. Tožili sta, da njijna moža za drugimi deklinami tekata, in da ne mara tudi za mano lazita!

Frluga. Pasja noga, ne! Kapac sem, da zmeljem z rokami obá!

Tinica. Potolažite se, strijček! Obéma sem srčno odkrila, da o tem ničesa ne vem, in jima obljubila, ako kaj takega zapazim, da njijna moža moški in krepko zavrnem, in jima pravi pot pokažem!

Frluga. Bravo Tinica!

Tinica. Komaj odideta gospé, precej mi obá ptička sedeta na limanice. Ujamem prvega, ujamem družega, in vsacega zaprem v svojo kletko!

Frluga. Bravisimo Tinica!

Tinica. Zdaj zdihavata brez konopelj in vodé pod mojo streho, in čakata poštene kazni!

Frluga. Prav kontent sem tega! Ali se jim tresejo dolge brageše!

Tinica. Ljubi strijček, predno pojdeva iz hiše, prosim, potrpite 5—6 minut. Stopim do prijateljic, pa bodem ko blisk z Vami! (Odteče.)

9. Govor.

Frluga. Ta deklina je poštena! Ona in nobena druga ne bo mati mojima otrokoma, in nimam paúre, da bi se tega branila, ker je z mano jako prijazna! Še denes ji fino razložim, kako in kaj! Jaz imam 45, ona 30 let; jaz od prve ženke dvoje otrok, lepo premoženje v Ricmanih; ona je pridna, poštena blagovnica, — in tedaj ni med nama take diferencije! Trikrat sem jo obiskal, trikrat sem jo skrbno izkušal, ali je zame, ali ne, in v tretje najdem, da je prava hči vrle svoje matere, de-

funte moje strinične! Znam, da bo ljubila moja otroka in mene, in da mi bo prijazna, draga tovarišica do smrti! Horpo di Bako! Bova živela, kakor angela, za hišo skrbela, in veselo dočakala poznih let! Božja oblast, Tinica, Ti boš srečna z mano! (Trka.) Dentro! (Tinica in gospé nastopijo.)

10. Govor.

Frluga. Tinica. Kiklja. Koklja.

Tinica (kaže). Gospa Kiklja, gospa Koklja, moj strijc boter Frluga z Brega.

Kiklja. Koklja. Da ste mi zdravi!

Frluga. Servo mulisimo!

Tinica. Strijc, pred vrati smo čule zadnje Vaše besede! Vi meni obetate vso srečo! Je li to res?

Frluga. Res, kakor živim in pred tabo stojim! Pa kaj več čakulj? Ljuba

Tinica, jaz tebe v pričo obéh teh le gospij vprašam: hočeš biti moja gospodinja in mati mojima otrokoma?

Tinica. Hočem biti, in iz pravega nagiba, ker ste vrl možak! (Dá mu roko.)

Frluga (udari v roko). Veljá!

Kiklja. Sprejmita srčna moja vošila!

Koklja. Katerim tudi jaz svoja družim!

Tinica. Frluga. Hvala lepa!

Tinica. Blagorodni gospé! Ve sta bili tako prijazni, da sta me denes obiskali, da sta meni na srcé položili tožbi o nezvestobi svojih soprogov. Jaz sem obljubila, Vama pomagati, da se možá vrneta na pravi pot. Pripetilo se je, česar nisem želela! Komaj sta odšli, pride v tole sobo gospod . . .

Kiklja in Koklja. Kteri?

Tinica. Gospod Kikelj!

Kiklja. Jaz nesrečna!

Koklja (za se). Da le moj ni bil!

Tinica. Prilizuja se mi z navadnimi sladkimi besedami. Ne zamérite, gospá Kiklja, da sem se ž njim šalila, kolikor se je dalo, in ko sva čula, da nekdo po stopnicah gré, vrh vsega sem ga še zaprla.

Kiklja. Kam?

Tinica. Ne daleč! Ptiček zdaj mirno počiva, in čaka, da ga izpustim.

Kiklja. Kje je?

Tinica. Tukaj. (Gré do vrat na desnem, in odpre.) Gospod Kikelj, stopite k nam, in objemite svojo gospó, ki Vas bolj ljubi, nego zaslužujete! (Kikelj pristopi in se topí v sramoti.)

11. Govor.

Prejšnji. Kikelj.

Kiklja. Ali si enkrat naletel, sivi grešnik! Prav ti je! Zate imam domá

poseben čaj! (Prime ga za roko.) Le pojdiva!

Tinica. Dovolite gospá, — le en trenótek! — Komaj zaprem prvega ptička, kdo pride?

Koklja. Nu?

Tinica. Gospod Kokelj!

Koklja. Mrtva sem! (Pade na stol.)

Tinica (priskoči Koklji). Tudi on se mi sladkuje, tudi ž njim se šalim in tudi ž njim se prigodi, da sva čula ropotanje po stopnicah. On me prosi, da ga skrijem, in tudi njega zaprem, pa v tole sobo. (Gre do vrat na levem, in odpre.) Gospod Kokelj, pridružite se nam, ako se Vam je že ohladilo mlado, vroče srcé! (Kokelj pristopi.)

12. Govor.

Prejšnji. Kokelj.

Tinica. Tukaj Vas čaka Vaša

skrbna gospá; bodite ji zvest, in ne želite nikdar več, kar ni Vašega. Mene pa in tudi vse druge pustite v nemar, in imejte me vedno za pridno in pošteno deklino!

Frluga (gospodoma). Fi Vama bodi! Že v oštarii sem Vama na zoberekel, kar Vama gré. Oštja, še enkrat naj Vaju na tacem dobim, pa bo ves drug Kikeljkokelj!

Koklja. Sram te bodi, rogovilež! Tudi tebi ne odide tvoj čaj. Le pojdiva. (Gospé primeti možá za roke.) Gospodična, hvala, da ste tako modro in pošteno ravnala.

Kiklja. Vso čast in hvalo Vam tudi jaz izrekam! Bodite srečna s strijcem.

Kikelj (za zobmi). Malinjazo.

Kokelj (za zobmi). Frfluht.

Tinica. Frluga. Bog z Vami! (Kiklja s Kikljem, Koklja s Kokljem.)

13. Govor.

Tinica. Frluga.

Frluga. Zdaj pa, Tinica, naj te v prvič poljubim kakor nevesto, ki si denes prav moški onégala! Denes tri tedne bo poroka, zdaj pa pojdiva na postrvi.

Tinica. Pojdiva! Zvedela sem, hvala Bogu, da še v 50tem letu ni odzvonilo pošteni deklini!
